VOORLOOPER

Op 't

OCTROY,

Van de

Hoog. Mog. Heeren Staten Generael,

Verleent aen

Arent Roggeveen en sijn Medestanders,

Over de

Australisse Zee ofte beter geseght het onbekende gedeelte des Werelts, gelegen tusschen de Meridiaen der Strate Magalanes Westwaert, tot de Meridiaen van Nova Gunea, soo Noordtwaert als Zuydtwaert.

MIDTSGADERS,

De Articulen waer naer een yder die eenige somme gelts inteeckent hem sal hebben te reguleren; beneffens een Kaerte van 't selfde District.

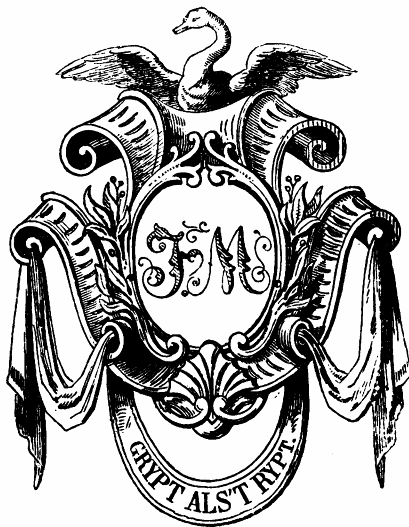
Beschreven door den voornoemden A. ROGGEVEEN.

Tot Middelburgh, Gedruckt by Pieter van Goetthem, Ordinaris Drucker van de Ed. Mo. Heeren Staten van Zeelandt. 1676.

N. 7433

GRYPT ALS'T RYPT.

VOORLOOPER
Op 't
OCTROY,
Van de
Hoog. Mog. Heeren Staten Generael,
Verleent aen
Arent Roggeveen en sijn Medestanders,

Over de

Australisse Zee ofte beter geseght het onbekende gedeelte des Werelts, gelegen tusschen de Meridiaen der Strate Magalanes Westwaert, tot de Meridiaen van Nova Gunea, soo Noordtwaert als Zuydtwaert.

MIDTSGADERS,

De Articulen waer naer een yder die eenige somme gelts inteeckent hem sal hebben te reguleren; beneffens een Kaerte van 't selfde District.

Beschreven door den voornoemden A. ROGGEVEEN.

Tot Middelburgh, Gedruckt by Pieter van Goetthem, Ordinaris Drucker van de Ed. Mo. Heeren Staten van Zeelandt. 1676.

Aen den LESER.

BEMINDE LESER:

Y hebben noyt gedacht u oogen en verſtant te beſwaren met wat nieuws ofte 't gene verwerpelijck is; Maer ſtelle u voor 't gene dat van den beginne geweeſt is; namentlijck, Een onbekent gedeelte des Weerelts, dat wel van de ſonneſtralen wort verligt, maer is voor ons als achter een gordijn, of met een donckere Wolck betrocken, om dat de oogen der Chriſtenen 't ſelfde niet en konnen aenſchouwen, uyt oorſaecke van de groote Diſtanty, Soo dat die heerlijckheden die mogelijck daer in zijn, voor ons onbekent en verdonckert blijven. Wy dan de couragie by der handt genomen hebbende, om ſulck gedeelte des Werelts op het Tonneel te ſtellen, en voor 't geſichte der Chriſtenen bekent te maecken; 't welck de Ho. Mo. Staten Generael overwogen hebbende, goetgevonden, 't ſelfde te begunſtigen met een Octroy voor deſe loopende Eeuw, aen alle de gene die haer Penningen daer toe gelieven te herideren, veſeeckert te zijn, dat niemant anders uyt de vereenighde Nederlanden aldaer ſoude mogen Negotieren, dan Arent Roggeveen en ſijne Medeſtanders. Door welck middel het Nederlantſe licht aldaer op een byſondere wijſe kan ontſteken, en door de Scheep-vaert ſoo klaer kan vertoont worden als oyt eenigh gedeelte des Weerelts ons by vertooningh bekent is. 't Is oock het middel om alles, 't gene onder haer is, aen ons en alle de Weerelt deelachtigh te maecken. Wederom de goederen die by ons als oock door alle gedeelten des Weerelts zijn

haer

haer mede te deelen; Waer door de Schip-vaert ſtaet toe te nemen, en by gevolgh Landen en Steden moeten floreren, dewijle de Schipper, Stierman en Bootsgeſelle altijt in Actie zijn, en de Borgery, Winckeliers en Ambachts-gaſten in geduyrige beſigheden, 't welck veroorſaeckt veel toeloop van alderhande Natie, groote Comſumtie en alderhande vertier in alle Koopmanſchappen. Wie weet wat Konſtenaers door dit midel noch ſullen gequeeckt worden; want uyt veel voorvallen komen veel Concepten; yder toont wat hy weet, en op ſoodanigh een manier worden veel dingen die men niet en weet waer die bequaem toe zijn, uytgevonden, wat bequaemheyt daer in ſteeckt. En door ſoodanigh middel zijn, veel dingen gekomen van een ſtuyver tot een ſchellingh, jae dickwils tot de waerdy van een gulden en meer. Wy dan verſekert zijnde van dit gedeelte des werelts, maer onſeecker of daer koſtelijcke Juweelen of fijne Metalen zijn, het onderſoeck kan't alles openbaren. Wy weten oock wel dat het voor my niet mogelick is ſoodanigh een Voyagie in 't werck te ſtellen, als met behulp van veel kleyne portie by intekeningh, die by malkander een groote ſomme konnen uytbrengen. 't Is oock onmogelijck voortgangh te krijgen ſoo de eene de andere niet aen en moedigt om aen de voordeelen die aldaer konnen gevonden worden deelachtigh te zijn; als mede om die blinde Heydenen, ſoo 't Godt gelieft te zegenen, het licht des Euangelij bekent te maecken. 't Welck wy verhopen, en u alle beveelen yder ſijn beſt te doen, om geen ſchuldenaer aen de voortgangh te zijn. Waer mede wy nae voorgaende recommandatie, zijn en blijven U E aller toegenegene Dienaer, A. Roggeveen. Liefhebber Mathematicus, Profeſſie doende in de ſelfde Konſt tot Middelburgh in Zeelandt.

VOOR-

ERTE
ENT ROGGEVEEN
an
CHIS
40
50
60
t van
elaen
C. Hoorn
Straedt la Maire

VOOR-REDEN.

Wat voordeelen de Overzeesche Negotie / de Vereenighde Nederlanden hebben toegebracht is onnoodigh te verhalen.

Wat achterdeelen de vernietinge der selfde de voornoemde Landen mededeelt wort dagelijcx ondervonden.

Bysonderlijck binnen Zeelandt / wiens Negotie altijdt Westwaert heeft gefloreert die jegenwoordigh t'eenemael is afgesneden.

Soo dat veele Coopluyden niet en weten wat wegh sy met de Schepen sullen inslaen om de selfde in 't Vaerwater te houden / en als noch al de eene of d'ander Vaert wort gepracteseert is dickwils na lange Voyagie groote Rijsico alles wel gearriveert / maer weynigh of geen voordeel / ja veeltijts schade.

Door dese menighvuldige klachten hebben wy dickmaels by occasie verhaelt dat het wonder was dat geen Liefhebbers te samen en spanden om het groot onbekende gedeelte des Weerelts te laten ondersoecken / waer van wy hier naer breeder sullen spreecken door soodanige discoursen en bewijs in de Werelts-kaerte / als mede op de Globe hebben my eenige Liefhebbers aengemoedight wel 5 jaren geleden / om een begin tot soodanigh een Voyagie in 't werck te stellen / maer het wonderlijck Jaer van 1672 heeft het alles overstroomt en t'eenemael uyt de gedachten wech gevoert.

In 't Jaer 1673 na dat de Kaepvaert de Fleur was verloopen / zijn wederom eenige Liefhebbers opgestaen om de voorgaende Voyagie te vorderen / hebben tot dien eynde doemaels een Request vertoont aen Sijn Hoogheyt den Prince van Orangie / tenderende om te hebben outslagh van de verbeurte van Schip en Goederen volgens het Octroy van de West-Indische Compagnie die doemaels haer Limiten over dat gedeelte des Weerelts was streckende / doch Sijn Hoogheyt reforeerde doemaels 't selfde aen de Bewinthebberen der voornoemde Compagnie als willende daer niet in treden.

Echter is dit in Sijn Hoogheyts memorie gebleven / als 't blijckt met het nieuwe Octroy van de West-Indische Compagnie / alwaer die Limiten haer zijn afgesneden en voor alle Ingeseten deser Landen opengestelt.

Wy

Op kennis hebbende van dit nieuwe Octroy/ vonden raetsaem by haer Ho. Mog. de Staten Generael selfs Octroy over die Uytwijken des Wereldts te versoecken/ hebben van 't selfde by Request versocht van dato 20 November 1675.

Waer op haer Ho. Mog. de Staten Generael der vereenighde Nederlanden niet hebben gelieven te disponeren anders als met aenschrijvingh aen de Presidiale Kamer van de West-Indische Compagnie te hebben haer consideratie en bericht/over 't versoeck. Hebben haer de Requeste coppelijck overgesonden/ waer over wy Persoonelijck met de Bewinthebberen binnen Amsterdam zijn verdragen/ als blijckt met de nevenstaende consideratie haer Ho. Mo. toegesonden.

Presidiale Kamer van de West-Indische Compagnie, Ret, 21 December 1675.

Hoogh Mogende Heeren:

WY hebben wel ontfangen Uwe Ho. Mo. beyde hooghgedachte Missiven in dato den 23 der voorleden maent November en den 9 deser, sekere Requeste aen U Ho. Mo. overgegeven door Arent Roggeveen, tenderende omme te hebben Octroy voor hem en sijne Medestanders, om te mogen bevaren en negotieren eenige noch niet ondeckte landen, gelegen aen en in de Zuytzee, tusschen de Straten van Magalanes en Nova Guinea, in de voorschreve Requeste breeder vermelt, mitsgaders seker nader versoeck daer toe Relatijf, ende ten dien fine mede aen U Hoogh Mogende by usse van wegens den selfden Roggeveen gedaen; welcke Missiven en bylagen door ons rijpelijck zijnde ge-examineert en daer op alhier hebben gehoort ende ingenomen de mondelinge consideratie van den voornoemden Roggeveen selfs, soo sullen Wy Uwe Ho. Mo. in voldoeninge ende ter abedienty van der selfder ordre ende begeerte des aengaende alleenlijck tot bericht te gemoet voeren, dat by aldien U Ho. Mog. na der selfder hooge wijsheyt komen te oordeelen dat het verleenen van soodanigen Octroy althans voor den dienst deser Landen is expe-

disrende

dierende ofte dat de Navigaty en Trafijque van Uwe Ho. Mo. Onderdanen eenigermaten door dit middel soude toenemen, ende met noch meerder rigeur bevordert werden, wy in sulck een gevalle daer jegens ons geene party en sullen stellen, nemaer het selvige in onderdanigheyt gedefereert laten aen Uwe Ho. Mo. wijs oordeel, des willen wy dien onvermindert U Ho. Mo. gansch ootmoedelijck versocht en gebeden hebben ten eynde dat sulcks niet mochte geschieden nochte in 't werck gestelt te werden met eenige prejuditie van de gerechtigheden en privilegie de welcke Uwe Ho. Mo. aen de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie deser Landen soo gratieusslijck hebben gelieven te verleenen, ende specialijck dat het voorgeseyde versoeck aen den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders by U Ho. Mo. niet anders magh werden toegestaen, noch geaccordeert dan onder soodanige Conditie en Voorwaerden als wy met den selfden nopende dat subject alhier zijn verdragen en over een gekomen, bestaende kortelick hier in, namentlijck,

Dat hy Roggeveen en sijn voorschreve Medestanders in cas van ontdeckinge van eenige Kusten, Plaetsen ofte Eylanden op sijne voorsz te doene Voyage ende binnen den omtreck van dien gelegen, de voorsz Compagnie ter sake van den handel die als dan daer op sal werden gedreven sullen erkennen ende verobligeert zijn aen de selfde voor Reght van Convoy ende Veylgelt by forme van requonitie te geven ende betalen soo veel als gedaghte Compagnie bevought is, vermogens den Octroy ende de opgevolghde uwer Ho. Mo. Resolutie te heffen en te trecken van de Schepen ende Goederen gaende naer de plaetse al waer den voorsz Roggeveen bevonden sal werden sijnen handel te hebben gestabileert, ende dat van daer wederomme in dese Landen komende ofte herwaerts gebracht werdende, ende dat hy Roggeveen met sijne voorsz Medestanders, mitsgaders alle de gene dien in dien gevalle op de voorsz Plaetse sullen komen te handelen daer en boven oock gehouden sullen wesen tot securiteyt van de opgemelte Compagnie te stellen suffisante Cautie dat sy met hare Schepen niet sullen bevaren ofte doen bevaren eenige Plaetse onder de eerste Classi begrepen, ende sulcx aen de sesde Compagnie privativelijck met seclusie van alle anderen gecaucedeert.

Des dat den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders van de voorsz eerste Conditie aen belangende de betalinge der requonitie voor de eerste reyse te weten in het uytgaen sullen vry en exempt zijn

doch in de wederom reysen eenige Retouren hier oft daer ingehandelt mede brengende sy ghehouden sullen zijn daer van aen de voorsz Compagnie het reght van de inkomende requonitie, hier voren vermelt naer proportie te voldoen, welverstaende nochtans dat oock voor de eerste reyse de voor gementioneerde Cautij van de Plaetse onder de eerste Classi begrepen niet te behandelen sal moeten gestelt worden.

Dat wijders het Octroy in maniere als vooren by den voornoemden Roggeveen en sijne voorsz Medestanders van u Ho. Mo. te verkrijgen by henlieden in 't werck sal moeten gestelt werden, uyterlick ende ten langhsten binnen den tijt van achtien eerstkomende maenden te rekenen van den tijt af dato van de Concessie van dien, ofte dat anders ende by langer uytstel het effect van 't selfde Octroy t'haren reguarde sal komen te vervallen.

Welcke Conditie ende Voorwaerden wy met den voornoemden Roggeveen in deser voegen onder het believen ende approbatie van u Ho. Mo, zijnde eens geworden, soo willen wy u Ho. Mo. dienvolgende in aller ootmoedigheyt versoght hebben dat daer op in de Concessie van 't voorsz Octroy goedertieren en equitabel reguart magh werden genomen, en generalijck dat u Ho. Mo. soo wel in dese als in alle andere gelegentheden van diergelijcke natuere de meergemelte Compagnie by haer eens verkregen Rechten en Privilegien rigoreuslijck gelieven te maintineren, dat mede u Ho. Mo. niet gelieven toe te laten nochte gedogen dat de selfde daer inne directelijck ofte indirectelijck komen verkort te werden, zijnde wy by dese jegenwoordige occasie genootdruckt te werden omme sulcx met des te meerder yver en empressement aen u Ho. Mo. te remonstreren, nademael sekerlijck te verwaghten soude staen dat in cas soodanige Octroyen sonder de hier vooren gespecificeerde Conditie ende specialijck de betalinge van requonitie, als mede het stellen van de cautij wierde verleent het Principale Octroy van de meergemelte gedachte West-Indische Compagnie, daer door grootelijcks last soude komen te lijden ende dat meest alle Schepen die nu jegenwoordigh de selfde Compagnie met betalinghe van de voornoemde requonitie moeten erkennen sulcx souden ontgaen ende het gantsche district van het voorsz Octroy naer haer welgevallen doorkruyssen en behandelen, onder pretext van sigh op soodanighe nieuwe Colonie te hebben aengegeven, 't welck als t'eenemael strijdende jegens

gens uwer Ho. Mo. goede en salitaire intentie. Wy dan oock willen hopen dat beleth en tegens gegaen sal werden. Waer mede Ho. Mo. Heeren. Onderstont uwer Ho Mo. onderdanige ende getrouwe Dienaren, de Bewinthebberen van de West-Indische Compagnie ter presidiale Kamer, ende was geteyckent J. V. Heuvel, ende Jeremias Noiret. Ter zijde stont, In Amsterdam den 16 December 1675.

Volght nu op al het voorighe de Resolutie van haer Hoogh Mogende in de naervolgende terme ge-expresseert.

Extract uyt het Register der Resolutie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Sabbatthy 21 December 1675.

ONtfangen een Missive van de Bewinthebberen van de Geoctroyeerde West-Indische compagnie ter presidiale Kamer tot Amsterdam, geschreven aldaer den 16 deser, houdende tot voldoeninge en naerkominge van haer Ho. Mo. aenschrijven van den 23 der voorleden maent November, haer bericht op de Requeste aen haer Ho. Mo. overgegeven door Arent Roggeveen, tenderende omme te hebben Octroy voor hem ende sijne Medestanders om te mogen bevaren en negotieren eenige noch niet ondeckte Landen, gelegen aen en in de Zuytzee tusschen de Strate Magalanes en Nova Gunea. Waer op gedelibereert zijnde, hebben de Heeren Gedeputeerde van de Provintie van Hollandt en West-Vrieslandt, de Missive copyelijck overgenomen, om in den haren [illegible] gecommuniceert te werden. Accordeert met het voorsz Register, En was geteeckent H. Fagel.

Na dese genomen Resolutie / hebben wy alle de Stucken gelicht van 't Generaliteyts Cantoor / en bestelt in handen van de Heer Raedts-Pensionaris Gasper Fagel / om 't selfde in de Staten van Hollandt en West-Vrieslandt nader te communiceren / 't welck ge-

 duert

duert heeft tot September 1676. En na dat alles was geapprobeert / is 't selfde wederom gebracht ter Vergaderinghe van haer Ho. Mo. en daer op gedelibereert / als by de nebensgaende Resolutie blijckt.

Extract uyt het Register der Resolutie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Martis den 22 September 1676.

IS ter Vergaderingh nochmaels voortgebracht de Requeste van Arent Roggeveen den 20 November aen haer Ho. Mo. gepresenteert, versoeckende Octroy voor hem en sijne Medestanders, om te mogen bevaren en Negotieren op eenige noch niet ontdeckte Landen, gelegen aen en in de Zuydtzee, tusschen de Straet van Magalanes en Nova Guinea; mitsgaders het bericht by de Bewinthebberen van de West-Indische Compagnie deser Landen daer op gegeven, daer heen gaende dat hem 't voorsz Octroy onder eenige Conditie soude konnen werden geaccordeert. Waer op gedelibereert zijnde, Is goetgevonden ende verstaen, dat aen den voornoemden Roggeveen het voorsz versochte Octroy sal werden geaccordeert, gelijck 't selfde aen hem geaccordeert wert mitsdesen.

Behoudelijck dat by Roggeveen en sijne voorsz Medestanders in cas van ontdeckinge van eenige Kusten, Plaetsen ofte Eylanden, op sijne voorsz te doene Voyagie en binnen den omtreck van dien gelegen de voorsz Compagnie ter sake van den handel die als dan daer op sal werden gedreven, sullen erkennen en verobligeert zijn, aen de 't selfde voor recht van Convoy en Veyl-gelt by forme van requonitie te geven en betalen, soo veel als gedachte Compagnie bevougt is vermogens den Octroy en de opgevolghde haer Ho. Mo. Resolutie te heffen en te trecken van de Schepen en Goederen gaende naer de Plaetsen, alwaer den voornoemden Roggeveen bevonden sal worden sijnen handel te hebben gestabileert, als mede van die ghene die van daer wederom in dese Landen komen, ofte herwaerts gebracht wer-

werden, en dat hy Roggeveen met sijne voorsz Medestanders, mitsgaders alle die geene die in dien ghevalle op de voorsz Plaetse sullen komen te handelen daer en boven oock gehouden sullen werden tot securiteyt van de opgemelde Compagnie te stellen suffesante Cautie, dat sy met hare Schepen niet en sullen bevaren ofte doen bevaren eenige Plaetsen onder de eerste Classi van het Octroy van de gemelte West-Indische Compagnie begrepen, en sulcx aen de selfde Compagnie privativelijck met seclusi van alle andere gecancedeert, des dat den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders voornoemt de voorsz eerste Conditie aen belangende de betalinge der recognitie voor de eerste reyse te weten in het uytgaen sullen vry en exempt zijn; Doch in de wederom reyse eenige retouren hier of daer ingehandelt mede brengende, sy gehouden sullen zijn daer van aen de voorsz Compagnie het recht van inkomende recognitie hier boven vermelt, na proportie te voldoen, wel verstaende nochtans dat oock voor die voorsz eerste reyse de voorgementioneerde Cautie van de Plaetse onder de eerste Classi begrepen, niet te behandelen, sal moeten gestelt werden; dat wijders het Octroy in manieren als vooren ten behoeve van den voornoemden Roggeveen en sijne voorsz Medestanders in krachte deses te depeschreren by hunlieden in 't werk sal moeten werden gestelt, uyterlijck en ten langhsten binnen den tijt van achtien eerstkomende maenden, te rekenen van huyden dato deses af, ofte dat anders by langer uytstel het effect van 't selfde Octroy t'haren reguarde sal komen te vervallen. Sullende Extract hier van gesonden werden aen de presidiale Kamer van meergemelte West-Indische Compagnie, tot der selver narichtinge, en om wijders 't sijnder tijt te dienen soo en daer het behoort. Ende was geteyckent J. van Gent, Onderstont, Accordeert met het voorsz Register, en was onderteyckent H. Fagel.

BERICHT

Van 't onbekende gedeelte des

WEERELDTS.

lle Weereldt-beschrijvers hebben den Aertkloot verdeelt in 't midden tusschen beyde de Poolen in twee deelen / welcke Middelijn gemeen leyt met de Hemelsche Middelijn / genaemt Liny / Equinoctialis. Welcke 2 deelen werden genoemt 't eene benoorden en het ander bezuyden de Liny.

Sy hebben oock de Middelijn verdeelt in 360 gelijcke deelen/ ofte graden / houdende yder graet 15 duytse Mijlen; soo dat de ganschen Aertkloot in de Middelijn rontom begrijpt 5400 derselfde Mijlen.

Het eene Deel des Weerelts benoorden de Liny is meest bekent/ soo oostwaert als westwaert/ uytgenomen ontrent de Kusten van California tot aen Japan noortwaert / daer van is weynigh of niet bekent daer de Christen Weerelt kennis van heeft.

Het ander Deel des Weerelts bezuyden de Liny is veel bekent en veel onbekent/ het bekende Deel van Africa tot aen Cabo de Bona Esparance oostwaert tot op 40 a 50 gr. zuyder breette / is meest bezeylt tot ontrent de lenghte van Japan en Nova Gunea/ zijnde 't eynde der Limijten van de Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie.

Westwaert wederom langs America tot op 60 gr. bezuyden de Liny is meest bezeylt/ maer van de Kuste van Chily en Peru gelegen in America westwaert ontrent 2000 Mijlen/en zuytwaert van de voornoemde Liny ontrent 900 Mijlen/ en noortwaert ontrent 300 Mijlen te rekenen van 20 graden benoorden tot 60 graden bezuyden is geen of weynigh kennis.

Hier

Hier kan tegen ingebracht werden/ dat

Fransois Drack / in den Jare 1580 } door Magalanes.
Olivier van Noort/ in den Jare 1598 } door Magalanes.
Joris Spilbergen/ in den Jare 1614 } door Magalanes.
Willem Schouten / in den Jare 1616 }
Jaques Lheremijt./ in den Jare 1623 } door la Maire.
Heyndrick Brouwer in den Jare 1643 }

Wy bekennen seer geern dat dese Doorluchtige Mannen in die groote onbekende Zee hebben geweest/ maer hoedanigh? die haer Dagh-registers ofte Journalen wel doorleest / sal bevinden dat

Fransois Drack.
Olivier van Noort.
Joris Spilbergen.
Jaques Lheremijt.

Dese hebben alle vier al eene wegh gepasseert / namentlijck/ langhs de Kuste van Chily en Peru/ meest altijt het Landt in 't gesicht of een Mijl 20 a 30 buyten de Kust tot aen Pannama en Kusta Rijcka door 't passerende tot aen Aquapulco en Calijfornia leggende op 20 graden benoorden de Liny/ en zijn van daer door 't gepasseert naer Gyliloo.

't Staet oock aen te mercken dat de Spaensche Gallioenen varende Jaerlijcks van Aquapulco naer de Manilha welcke Schepen alle eene wegh passeren/ en volgen hare passaet-winden gelijck de Oost-Indische Schepen jaerlijcx varende van de Kaep Bona Esparance naer India, en wederom van de Straet Sunda naer de Cabo voornoemt/ daer soo menigh hondert Schepen heen en weder zijn gevaren/ en hebben nu over een Jaer 5 a 6 noch 2 Eylanden (ontrent ruym 100 Mijlen gelegen zuydt-oost van Cabo de Bona Esparance) gevonden / genaemt Marzeveen en Dina, 't welck ons genoegh voldoet om te bewijsen dat soodanige Schepen haer passado volgen.

Wat Heyndrick Brouwer belanght/ die is niet verder geweest als aen de Kust van Chily tot op de zuyder breete van 40 graden/ en is van daer wederom na Brazyl gekeert.

Wat Willem Schouten belanght/ die heeft een nieuwe passaet doorgesneen door de groote onbekende Zuydt-zee op de zuyder breete van 15 graden/ in welcke Passagien hy heeft gevonden verscheyde Eylanden/ als 't Honden-Eylant/ leggende by gissingh 925 Mijlen

 van

van de Kuste van Peru, en omtrent 1000 mijlen van de voornoemde Kust vonden 't Eylandt sonder grondt / vernamen aldaer geen holle Dieningh upt den Zuyden gelijck sy geduyrigh gehadt hadden / waer door sy vermoeden dat Terre Australis Zuydtwaert van haer lagh.

Naer dat sy 't water en 't Vliegen Eylandt waren gepasseert / by gissingh 1500 mijlen van de Kuste van Peru, vernamen sy wederom holle Dieningh upt den zuyden.

Sy alsoo voort zeylende tot het Cocus Eylandt / alwaer sy veel verversschingh vonden / als mede 't Verraders Eylandt / die haer Schip meenden af te loopen / maer veranderde van resoluti / soo dra sy een schoot drie of vier gedaen hadden / passerende alsoo Hopen-Eylandt / 1600 mijlen van de meer-gemelde Kuste van Peru, komende aen Hoorens - Eylandt / alwaer haer groote eer bewesen wiert en oock veel verversschingh bequamen / zijnde doe ontrent 1660 mijlen van Peru, op 1750 mijlen van de voornoemde Kust / vonden wederom slecht water / en komen aen groene Eylanden / passeren St. Johans Eylandt / bevinden haer 1840 mijlen van de voornoemde Kuste van Peru; En alsoo voort zeylende komende langhs Nova Gunea naer Oost-Indien / waer mede haer reyse ons niet meer dienstigh is.

Wy hebben dan in 't korte getoont de gelegentheydt van de groote onbekende Zuytzee / als mede hoe verre die bekent is. Soo dat de Christen Weereldt geen andere kennis heeft van dat onbekende gedeelte als hier is aengewesen.

Dat nu yemandt vraeghde wat profijt aldaer te doen valt.

Wy souden in eenen asem antwoorden / datter geen bekent voordeel van daen te halen is.

Soo dat alles wat op soo een Voyagie te doen is / niet anders en moet geschieden van de Reyse van Christoffel Colonnia geschiede / op hope van wat goets; want wy noch niemant konnen een suyver verseeckeringe doen / hoe wel daer occasi genoegh is om de Reys goet te maken sonder daer meer reden van te geven.

Soo wy nu 't geene geseght is / wel observeren / sullen bevinden dat dese zee is bevaren op 20 gr. noorder breedten / en 15 graden zuyder breedten / zijnde een riem des weereldt van 35 graden / ofte wel 700 duytsche mijlen / de Liny Equinoctiael in 't midden / en dat wel 120 graden in Longytudo, zijnde 1800 mijlen lenghte / en van

noch

noch van de 15 graden zuyder breedte tot den Tropii Capri Cornus. zijnde noch een riem van 130 mijlen van de selfde lenghte/ alles binnen den Tropii, uytgenomen noch 't gene men Zuydtwaert tot 30 a 40 a 50 a 60 graden soude konnen bekruyssen. Wie is 'er nu die seggen kan dat sulck een gedeelte des wereldts t'eenemael water is/ daer ter contrary meest alle Wereldt-kundighe oordeelen dat aldaer veel Landen van goede conqueste sullen ontdeckt worden.

Stelt dan dat aldaer Landen tusschen den Tropii oft buyten den selfden wierden ontdeckt.

Worden niet (alle fijne Specerijen/ Medecinale Wortelen en Kruyden/ allerhande Coleuren van Verwen en Kostelijck Hout/ Gomme/ Elpen-been/ Zijde/ en rare Stoffen/ Wieroock/ Myneralen grof en fijn) binnen den Tropii gevonden/ daer alhier in de Zuydtzee van de gantsche Circomferenty der Troppe een derde part is/ zijnde 120 graden Longytudo. Voorwaer een sake waerdigh in achtinge te nemen.

Wie kan oock seggen wat voor hondertderley dingen by ons onbekent/ daer konnen voorvallen om profijt te doen/ en Zuydtwaert van kostelijck Bever en onwaerdeerlijck Want gevonden worden. Soo dat veele 't selfde willen vergelijcken by een Caep-reyse/ daer het op het hondertste part geen gemeenschap mede heeft. Wel is waer/ men soude konnen een kous doen /om soo te spreken; maer by aldien Godt het selfde geliefde te zegenen met een goede Prijs/ soo is deselfde niet voor eens/ maer voor altijdt; soo dat hondert gulden kan worden duysent gulden/ en door tijdt thien en meer duysent guldens. Soo dat wel een kleen verlies magh geavontuert werden tegen een groote winst.

Waer over wy noch eenmael seggen/ om niemandt te abuseren/ Dat op soo een Voyagie kan voorvallen/

Geen Voordeel/
Kleen Voordeel/
Middelbaer Voordeel/
Groot Voordeel/
Ongemeen groot Voordeel.

Hier wort oock tegen ingebracht van veel swaerhoofdige/ dat soo'n Reyse veel onheylen onderworpen is; Als tweespalt met het volck/ als mede veel Sieckte en scheurbuyck; andere wederom/ gebreck van verversingh en water. Het schijnt in 't korte/ dat die luyden wel

Wy kennis hebbende van dit nieuwe Octroy/ vonden raetsaem by haer Ho. Mog. de Staten Generael selfs Octroy over die Ly-mijten des Wereldts te versoecken/ hebben dan 't selfde by Request versocht van dato 20 November 1675.

Waer op haer Ho. Mog. de Staten Generael der vereenighde Nederlanden niet hebben gelieven te disponeren anders als met aenschrijvingh aen de Presidiale Kamer van de West-Indische Compagnie te hebben haer consideratie en bericht/ over 't versoeck. Hebben haer de Requeste coppelijck overgesonden / waer over wy Personelijck met de Bewinthebberen binnen Amsterdam zijn ver-dragen/ als blijckt met de nevenstaende consideratie haer Ho. Mo. toegesonden.

Presidiale Kamer van de West-Indische Compagnie, Ret, 21 December 1675.

Hoogh Mogende Heeren:

WY hebben wel ontfangen Uwe Ho. Mo. beyde hooghgedachte Missiven in dato den 23 der voorleden maent November en den 9 deser, sekere Requeste aen U Ho. Mo. overgegeven door Arent Roggeveen, tenderende omme te hebben Octroy voor hem en sijne Medestanders, om te mogen bevaren en negotieren eenige noch niet ondeckte landen, gelegen aenen in de Zuytzee, tusschen de Straten van Magalanes en Nova Gunea, in de voorschreve Requeste breeder vermelt, mitsgaders seker nader versoeck daer toe Relatijf, ende ten dien fine mede aen U Hoogh Mogend- by onse van wegens den selfden Roggeveen gedaen; welcke Missiven en bylagen door ons rijpelijck zijnde ge-examineert en daer op alhier hebben gehoort ende ingenomen de mondelinge consideratie van den voornoemden Roggeveen selfs, soo sullen Wy Uwe Ho. Mo. in voldoeninge ende ter obedientie van der selfder ordre ende begeerte des aengaende alleenlijck tot berichte gemoet voeren, dat by aldien U Ho. Mog. na der selfder hooge wijsheyt komen te oordeelen dat het verleenen van soodanigen Octroy althans voor den dienst deser Landen is expe-

dierende

dierende ofte dat de Navigaty en Trafijque van Uwe Ho. Mo. Onderdanen eenigermaten door dit middel soude toenemen, ende met noch meerder rigeur bevordert werden, wy in sulck een gevalle daer jegens ons geene party en sullen stellen, nemaer het selvige in onderdanigheyt gedefereert laten aen Uwe Ho. Mo. wijs oordeel, des willen wy dien onvermindert U Ho. Mo. gansch ootmoedelijck versocht en gebeden hebben ten eynde dat sulcks niet mochte geschieden nochte in 't werck gestelt te werden met eenige prejuditie van de gerechtigheden en privilegie de welcke Uwe Ho. Mo. aen de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie deser Landen soo gratieuslijck hebben gelieven te verleenen, ende specialijck dat het voorgeseyde versoeck aen den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders by U Ho. Mo. niet anders magh werden toegestaen, noch geaccordeert dan onder soodanige Conditie en Voorwaerden als wy met den selfden nopende dat subject alhier zijn verdragen en over een gekomen, bestaende kortelick hier in, namentlijck,

Dat hy Roggeveen en sijn voorschreve Medestanders in cas van ontdeckinge van eenige Kusten, Plaetsen ofte Eylanden op sijne voorsz te doene Voyage ende binnen den omtreck van dien gelegen, de voorsz Compagnie ter sake van den handel die als dan daer op sal werden gedreven sullen erkennen ende verobligeert zijn aen de selfde voor Reght van Convoy ende Veylgelt by forme van requonitie te geven ende betalen soo veel als gedaghte Compagnie bevought is, vermogens den Octroy ende de opgevolghde uwer Ho. Mo. Resolutie te heffen en te trecken van de Schepen ende Goederen gaende naer de plaetse alwaer den voorsz Roggeveen bevonden sal werden sijnen handel te hebben gestabileert, ende dat van daer wederomme in dese Landen komende ofte herwaerts gebracht werdende, ende dat hy Roggeveen met sijne voorsz Medestanders, mitsgaders alle de gene dien in dien gevalle op de voorsz Plaetse sullen komen te handelen daer en boven oock gehouden sullen wesen tot securiteyt van de opgemelte Compagnie te stellen suffisante Cautie dat sy met hare Schepen niet sullen bevaren ofte doen bevaren eenige Plaetse onder de eerste Classi begrepen, ende sulcx aen de sesde Compagnie privativelijck met seclusie van alle anderen gecaucedeert.

Des dat den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders van de voorsz eerste Conditie aen belangende de betalinge der requonitie voor de eerste reyse te weten in het uytgaen sullen vry en exempt zijn

A 2 doch

doch in de wederom-reysen eenige Retouren hier oft daer ingehandelt mede brengende sy ghehouden sullen zijn daer van aen de voorsz Compagnie het reght van de inkomende requonitie, hier voren vermelt naer proportie te voldoen, welverstaende nochtans dat oock voor de eerste reyse de voor gementioneerde Cautij van de Plaetse onder de eerste Classi begrepen niet te behandelen sal moeten gestelt worden.

Dat wijders het Octroy in maniere als vooren by den voornoemden Roggeveen en sijne voorsz Medestanders van u Ho. Mo. te verkrijgen by henlieden in 't werck sal moeten gestelt werden, uyterlick ende ten langhsten binnen den tijt van achtien eerstkomende maenden te rekenen van den tijt af dato van de Concessie van dien, ofte dat anders ende by langer uytstel het effect van 't selfde Octroy t'haren reguarde sal komen te vervallen.

Welcke Conditie ende Voorwaerden wy met den voornoemden Roggeveen in deser voegen onder het believen ende approbatie van u Ho. Mo, zijnde eens geworden, soo willen wy u Ho. Mo. dienvolgende in aller ootmoedigheyt versoght hebben dat daer op in de Concessie van 't voorsz Octroy goedertieren en equitabel reguart magh werden genomen, en generalijck dat u Ho. Mo. soo wel in dese als in alle andere gelegentheden van diergelijcke natuere de meergemelte Compagnie by haer eens verkregen Rechten en Privilegien rigoreuslijck gelieven te maintineren, dat mede u Ho. Mo. niet gelieven toe te laten nochte gedogen dat de selfde daer inne directelijck ofte indirectelijck komen verkort te werden, zijnde wy by dese jegenwoordige occasie genootdruckt te werden omme sulcx met des te meerder yver en empressement aen u Ho. Mo. te remonstreren, nademael sekerlijck te verwaghten soude staen dat in cas soodanige Octroyen sonder de hier vooren gespecificeerde Conditie ende specialijck de betalinge van requonitie, als mede het stellen van de cautij wierde verleent het Principale Octroy van de meergemelte gedachte West-Indische Compagnie, daer door grootelijcks last soude komen te lijden ende dat meest alle Schepen die nu jegenwoordigh de selfde Compagnie met betalinghe van de voornoemde requonitie moeten erkennen sulcx souden ontgaen ende het gantsche district van het voorsz Octroy naer haer welgevallen doorkruyssen en behandelen, onder pretext van sigh op soodanighe nieuwe Colonie te hebben aengegeven, 't welck als t'eenemael strijdende jegens

gens uwer Ho. Mo. goede en salitaire intentie. Wy dan oock willen hopen dat beleth en tegens gegaen sal werden. Waer mede Ho. Mo. Heeren. Onderstont uwer Ho Mo. onderdanige ende getrouwe Dienaren, de Bewinthebberen van de West-Indische Compagnie ter presidiale Kamer, ende was geteyckent J. V. Heuvel, ende Jeremias Noiret. Ter zijde stont, In Amsterdam den 16 December 1675.

Volght nu op al het voorzighe de Resolutie van haer Hoogh Mogende in de naervolgende terme ge-expresseert.

Extract uyt het Register der Resolutie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Sabbatthy 21 December 1675.

ONtfangen een Messive van de Bewinthebberen van de Geoctroyeerde West-Indische compagnie ter presidiale Kamer tot Amsterdam, geschreven aldaer den 16 deser, houdende tot voldoeninge en naerkominge van haer Ho. Mo. aenschrijven van den 23 der voorleden maent November, haer bericht op de Requeste aen haer Ho. Mo. overgegeven door Arent Roggeveen, tenderende omme te hebben Octroy voor hem ende sijne Medestanders om te mogen bevaren en negotieren eenige noch niet ondeckte Landen, gelegen aen en in de Zuytzee tusschen de Strate Magalanes en Nova Gunea. Waer op gedelibereert zijnde, hebben de Heeren Gedeputeerde van de Provintie van Hollandt en West-Vrieslandt, de Missive copyelijck overgenomen, om in den haren breeder gecommuniceert te werden. Accordeert met het voorsz Register, En was geteeckent H. Fagel.

Na dese genomen Resolutie / hebben wy alle de Stucken gelicht van 't Generaliteyts Cantoor / en bestelt in handen van de Heer Raedts-Pensionaris Gasper Fagel / om 't selfde in de Staten van Hollandt en West-Vrieslandt nader te communiceren / 't welck ge-

duert heeft tot September 1676. En na dat alles was geapprobeert / is 't selfde wederom gebracht ter Vergaderinghe van haer Ho. Mo. en daer op gedelibereert / als by de nevensgaende Resolutie blijckt.

Extract uyt het Register der Resolutie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Martis den 22 September 1676.

IS ter Vergaderingh nochmaels voortgebracht de Requeste van Arent Roggeveen den 20 November aen haer Ho. Mo. gepresenteert, versoeckende Octroy voor hem en sijne Medestanders, om te mogen bevaren en Negotieren op eenige noch niet ontdeckte Landen, gelegen aen en in de Zuydtzee, tusschen de Straet van Magalanes en Nova Guinea; mitsgaders het bericht by de Bewinthebberen van de West-Indische Compagnie deser Landen daer op gegeven, daer heen gaende dat hem 't voorsz Octroy onder eenige Conditie soude konnen werden geaccordeert. Waer op gedelibereert zijnde, Is goetgevonden ende verstaen, dat aen den voornoemden Roggeveen het voorsz versochte Octroy sal werden geaccordeert, gelijck 't selfde aen hem geaccordeert wert mitsdesen.

Behoudelijck dat by Roggeveen en sijne voorsz Medestanders in cas van ontdeckinge van eenige Kusten, Plaetsen ofte Eylanden, op sijne voorsz te doene Voyagie en binnen den omtreck van dien gelegen de voorsz Compagnie ter sake van den handel die als dan daer op sal werden gedreven, sullen erkennen en verobligeert zijn, aen de 't selfde voor recht van Convoy en Veyl-gelt by forme van requonitie te geven en betalen, soo veel als gedachte Compagnie bevougt is vermogens den Octroy en de opgevolghde haer Ho. Mo. Resolutie te heffen en te trecken van de Schepen en Goederen gaende naer de Plaetsen, alwaer den voornoemden Roggeveen bevonden sal worden sijnen handel te hebben gestabileert, als mede van die ghene die van daer wederom in dese Landen komen, ofte herwaerts gebracht wer-

werden, en dat hy Roggeveen met sijne voorsz Medestanders, mitsgaders alle die geene die in dien ghevalle op de voorsz Plaetse sullen komen te handelen daer en boven oock gehouden sullen werden tot securiteyt van de opgemelde Compagnie te stellen suffesante Cautie, dat sy met hare Schepen niet en sullen bevaren ofte doen bevaren eenige Plaetsen onder de eerste Classi van het Octroy van de gemelte West-Indische Compagnie begrepen, en sulcx aen de selfde Compagnie privativelijck met seclusi van alle andere gecaucedeert, des dat den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders voornoemt de voorsz eerste Conditie aen belangende de betalinge der recognitie voor de eerste reyse te weten in het uytgaen sullen vry en exempt zijn; Doch in de wederom reyse eenige retouren hier of daer ingehandelt mede brengende, sy gehouden sullen zijn daer van aen de voorsz Compagnie het recht van inkomende recognitie hier boven vermelt, na proportie te voldoen, wel verstaende nochtans dat oock voor die voorsz eerste reyse de voorgementioneerde Cautie van de Plaetse onder de eerste Classi begrepen, niet te behandelen, sal moeten gestelt werden; dat wijders het Octroy in manieren als vooren ten behoeve van den voornoemden Roggeveen en sijne voorsz Medestanders in krachte deses te depeschceren by hunlieden in 't werk sal moeten werden gestelt, uyterlijck en ten langhsten binnen den tijt van achtien eerstkomende maenden, te rekenen van huyden dato deses af, ofte dat anders by langer uytstel het effect van 't selfde Octroy t'haren reguarde sal komen te vervallen. Sullende Extract hier van gesonden werden aen de presidiale Kamer van meergemelte West-Indische Compagnie, tot der selver narichtinge, en om wijders 't sijnder tijt te dienen soo en daer het behoort. Ende was geteyckent J. van Gent, Onderstont, Accordeert met het voorsz Register, en was onderteyckent H. Fagel.

BE-

BERICHT

Van 't onbekende gedeelte des

WEERELDTS.

Lle Weereldt-beschrijvers hebben den Aertkloot verdeelt in 't midden tusschen beyde de Poolen in twee deelen / welcke Middelijn gemeen leyt met de Hemelsche Middelijn / genaemt Liny / Equinoctialis. Welcke 2 deelen werden genoemt 't eene benoorden en het ander bezuyden de Liny.

Sy hebben oock de Middelijn verdeelt in 360 gelijcke deelen/ ofte graden / houdende yder graet 15 duydtse Mijlen; soo dat de ganschen Aertkloot in de Middelijn rontom begrijpt 5400 derselfde Mijlen.

Het eene Deel des Weerelts benoorden de Liny is meest bekent/ soo oostwaert als westwaert/ uytgenomen ontrent de Kusten van California tot aen Japan noortwaert / daer van is weynigh of niet bekent daer de Christen Weerelt kennis van heeft.

Het ander Deel des Weerelts bezuyden de Liny is deel bekent en deel onbekent/ het bekende Deel van Africa tot aen Cabo de Bona Esparance oostwaert tot op 40 a 50 gr. zuyder breette / is meest bezeylt tot ontrent de lenghte van Japan en Nova Guinea/ zijnde 't eynde der Limijten van de Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie.

Westwaert wederom langs America tot op 60 gr. bezuyden de Liny is meest bezeylt/ maer van de Kuste van Chily en Peru gelegen in America westwaert ontrent 2000 Mijlen/en zuytwaert van de voornoemde Liny ontrent 900 Mijlen/ en noortwaert ontrent 300 Mijlen te rekenen van 20 graden benoorden tot 60 graden bezuyden is geen of weynigh kennis.

Hier

Hier kan tegen ingebracht werden/ dat
Fransois Draeck / in den Jare 1580 } door Magalanes.
Olivier van Noort/ in den Jare 1598 } door Magalanes.
Joris Spilbergen/ in den Jare 1614 } door Magalanes.
Willem Schouten / in den Jare 1616 }
Jaques l'Heremijt / in den Jare 1623 } door la Maire.
Heyndrick Brouwer in den Jare 1643 }

Wy bekennen seer geern dat dese Doorluchtige Mannen in die groote onbekende Zee hebben geweest/ maer hoedanigh? die haer Dagh-registers ofte Journalen wel doorleest / sal bevinden dat
Fransois Draeck.
Olivier van Noort.
Joris Spilbergen.
Jaques l'Heremijt.

Dese hebben alle vier al eene wegh gepasseert / namentlijck/ langhs de Kuste van Chily en Peru/ meest altijt het Landt in 't gesicht of een Myl 20 a 30 buyten de Kust tot aen Pannama en Kusta Rijcka door 't passerende tot aen Aquapulco en Calijfornia leggende op 20 graden benoorden de Liny/ en zijn van daer door 't gepasseert naer Gyliloo.

't Staet oock aen te mercken dat de Spaensche Gallioenen varende Jaerlijcx van Aquapulco naer de Manilha welcke Schepen alle eene wech passeren/ en volgen hare passaet-winden gelijck de Oost-Indische Schepen jaerlijcx varende van de Kaep Bona Esparance naer India, en wederom van de Straet Sunda naer de Cabo voornoemt/ daer soo menigh hondert Schepen heen en weder zijn gevaren/ en hebben nu over een Jaer 5 a 6 noch 2 Eylanden (ontrent ruym 100 Mijlen gelegen zuydt-oost van Cabo de Bona Esparance) gevonden / genaemt Marzeveen en Dina, 't welck ons genoegh voldoet om te bewijsen dat soodanige Schepen haer passado volgen.

Wat Heyndrick Brouwer belanght/ die is niet verder geweest als aen de Kust van Chily tot op de zuyder breete van 40 graden/ en is van daer wederom na Brazyl gekeert.

Wat Willem Schouten belanght/ die heeft een nieuwe passaet doorgesneen door de groote onbekende Zuydt-zee op de zuyder breete van 15 graden/ in welcke Passagien hy heeft gevonden verscheyde Eylanden/ als 't Honden-Eylant/ leggende by gissingh 925 Mijlen

B van

van de Kuste van Peru, en omtrent 1000 mijlen van de voornoemde Kust vonden 't Eylandt sonder grondt / vernamen aldaer geen holle Dieningh upt den Zuyden gelijck sy geduyrigh gehadt hadden / waer door sy vermoeden dat Terre Australis Zuydtwaert van haer lagh.

Naer dat sy 't water en 't Vliegen Eylandt waren gepasseert / by gissingh 1500 mijlen van de Kuste van Peru, vernamen sy wederom holle Dieningh upt den zuyden.

Sy alsoo voort zeylende tot het Cocus Eylandt / alwaer sy veel verversschingh vonden / als mede 't Verraders Eylandt / die haer Schip meenden af te loopen / maer veranderde van resolutie / soo dra sy een schoot drie of vier gedaen hadden / passerende alsoo Hoven-Eylandt / 1600 mijlen van de meer-gemelde Kuste van Peru, komende aen Hoorens-Eylandt / alwaer haer groote eer bewesen wiert en ooch veel verversschingh bequamen / zijnde doe ontrent 1660 mijlen van Peru, op 1750 mijlen van de voornoemde Kust / vonden wederom slecht water / en komen aen groene Eylanden / passeren St. Johans Eylandt / bevinden haer 1840 mijlen van de voornoemde Kuste van Peru; En alsoo voort zeylende komende langhs Nova Gunea naer Oost-Indien / waer mede haer reyse ons niet meer dienstigh is.

Wy hebben dan in 't korte getoont de gelegentheydt van de groote onbekende Zuytzee / als mede hoe verre die bekent is. Soo dat de Christen Weereldt geen andere kennis heeft van dat onbekende gedeelte als hier is aengewesen.

Dat nu yemandt vraeghde wat profijt aldaer te doen valt.

Wy souden in eenen asem antwoorden / datter geen bekent voordeel van daen te halen is.

Soo dat alles wat op soo een Voyagie te doen is / niet anders en moet geschieden dan de Reyse van Christoffel Colonnma geschiede / op hope van wat goets; want wy noch niemant konnen een stuyver verseckeringe doen / hoe wel daer occasi genoegh is om de Reys goet te maken sonder daer meer reden van te geven.

Soo wy nu 't geene geseght is / wel observeren / sullen bevinden dat dese zee is bevaren op 20 gr. noorder breedten / en 15 graden zuyder breedten / zijnde een riem des weerelt van 35 graden / ofte wel 700 duytsche mijlen / de Liny Equinoctiael in 't midden / en dat wel 120 graden in Longytudo, zijnde 1800 mijlen lenghte / en van

noch

noch van de 15 graden zuyder breedte tot den Tropii Capri Cornus. zijnde noch een riem van 130 mijlen van de selfde lenghte/ alles binnen den Tropii, uytgenomen noch 't gene men Zuydtwaert tot 30 a 40 a 50 a 60 graden soude konnen bekruysen. Wie is'er nu die seggen kan dat sulck een gedeelte des wereldts t'eenemael water is/ daer ter contrary meest alle Wereldt-kundighe oordeelen dat aldaer veel Landen van goede conqueste sullen ontdeckt worden.

Stelt dan dat aldaer Landen tusschen den Tropii oft buyten den selfden wierden ontdeckt.

Worden niet (alle fijne Speceryen/ Medecinale Wortelen en Kruyden/ allerhande Coleuren van Verwen en Kostelijck Hout/ Gomme/ Elpen-been/ Zijde/ en rare Stoffen/ Wieroock/ Myneralen grof en fijn) binnen den Tropii gevonden/ daer alhier in de Zuydtzee van de gantsche Circumferenty der Tryppe een derde part is/ zijnde 120 graden Longytudo. Voorwaer een sake waerdigh in achtinge te nemen.

Wie kan oock seggen wat voor honderterley dingen hy ons onbekent/ daer konnen voorvallen om profijt te doen/ en Zuydtwaert kan kostelijck Bever en onwaerdeerlijck Want gevonden worden. Soo dat veele 't selfde willen vergelijcken by een Caep-reyse/ daer het op het hondertste part geen gemeenschap mede heeft. Wel is waer/ men soude konnen een kous doen /om soo te spreken; maer by aldien Godt het selfde geliefde te zegenen met een goede Prijs/ soo is deselfde niet voor eens / maer voor altijdt; soo dat hondert gulden kan worden duysent gulden/ en door tijdt thien en meer duysent guldens. Soo dat wel een kleen verlies magh geavontuert werden tegen een groote winst.

Waer over wy noch eenmael seggen / om niemandt te abuseren/ Dat op soo een Voyagie kan voorvallen/

Geen Voordeel/
Kleen Voordeel/
Middelbaer Voordeel/
Groot Voordeel/
Ongemeen groot Voordeel.

Hier wort oock tegen ingebracht van veel swaerhoofdige/ dat soo'n Reyse veel onheylen onderworpen is; Als tweespalt met het volck/ als mede veel Siekte en scheurbuyck; andere wederom/ gebreck van verversingh en water. Het schijnt in 't korte/ dat die luyden

wel

wel Diamanten souden willen op rapen / maer niet delven / ofte Paerlen willen snoeren / maer niet na duycken. Die het Journael van Willem Schouten doorleest / sal bevinden dat op sijn geheele Reyse niet meer als twee man gestorven zijn / en was in de 60 man sterck.

Sy brengen tot exempel / de moeyelijcke Voyagie van Spilbergen / en Olivier van Noordt / als mede Sybolt de Waert / die de dangereuse Straet van Magalanes hebben gepasseert / en dickwils by na twee Jaren besigh waren aleer sy daer door quamen / 't welck al over 60 jaren verworpen is / terwijl men op 60 graden bezuyden buyten landt en al kan passeren / sonder ongemack / als Brouwer heeft gedaen in den Jare 1643. en dat noch in 't eynde van de maent van Maert / daer 't selfde in Januarij of Februarij behoorde te geschieden op 't langste.

Daer moet oock verstaen worden dat Spilbergen ende Olivier van Noort veel volck hebben gevoert / om haer vyandt afbreuck te doen / 't welck de oorsaeck is op lange Reysen het Water en Victualie te verminderen.

Wy ter contrary / hebben weynigh volck van nooden / en ruyme Schepen / van alles wel versien van eten en drincken / soo dat de Reyse tot de Strate la Maire, niet anders is als een Reyse van hier tot aen Cabo bona Esprance.

Wat swarigheyt is hier te verwachten wanneer wy nu gekomen zijn in Mare Pax Cificum of vredighe Zee / sullen over al onse rendevous hebben na gelegenheyt van we'er en windt / behalven noch alle de Landen die ontdeckt sullen werden. Ja het soude konnen voorvallen dat in de Zuydt-zee geen Kruys-reys langer als 2 a 3 of 4 weecken soude van nooden zijn.

Wy dan van Water / Vlees en Speck / Broot / en Wijn / als Brande-en Spaensche Wijn wel versien zijnde / konnen geen of weynigh swarigheyt te gemoet sien. Oock weten wy wel dat het soo effen niet gaen en sal / dan of wy over een Italiaensche Vloer gingen / en troosten ons by de geene die Roosen soeckt te plucken / dat hy hem voor de doornen moet wijden / als mede by de geene die de Honighraten rooft / moet het straelen der Byen af wachten. Soo dat degene / die over al de Weerelt besoecken in 't hoeckjen van den Haert ende al berispen 't gheen teghen haer humeur streckt.

Wy

Wy sullen ons gewilligh van haer laten condemneren / en laten niet na yder een wel te doen.

Wy recommanderen dan alle Heeren / Kooplupden / Winckeliers en alle Lief-hebbers die haer Penningen genegen zijn te hasarderen / dat een ygelijck doch liberael komt in te teeckenen / elck na zijn vermogen / om alles sonder beletsel wel te konnen betalen / om door soodanigh een middel een goede Compagnie op te rechten / daer 't Landt door mocht komen te floreren / en alle Ingesetenen wel te varen. Waer toe wy hoopen dat yder zijn best sal doen / en wy en sullen niet na laten ons divoor aen te wenden / om 't selfde te brengen tot een begin / en door de tijt tot een goet eynde.

Volgen de Articulen waer naer hem een yder, die inteeckent, sal hebben te reguleren.

I.

ALle de gene die ingeteeckent hebben sullen moeten betalen ⅓ part van de ingeteeckende somma voor Ultima Februarij 1677. het tweede derde part / sal moeten betaelt worden voor Ultimo July des selfden Jaers / en het laetste derde part Ultimo July 1678.

II.

Alle de gene die vier duysent gulden intekenen / sullen soo menigen Directeur verkiesen als sy vier en twintigh duysent gulden uytmaken / welcken verkiesen altijt onder die Classy sal blijven.

III.

Alle den genen die drij duysent gulden intekenen / sullen soo menige Directeur uyt haer verkiesen als sy dertigh duysent gulden uytmaken / welcke verkiesingh altijt onder hare Classy sal blijven.

 Alle

IV.

Alle de gene die twee duysent gulden in teeckenen / sullen soo menige Directeur uyt haer verkiesen als sy ses-en-dertigh duysent gulden uyt maken/ welcke verkiesingh altijt onder haer Classy sal blijven.

V.

Alle de gene die twee hondert ponden vlaems inteeckenen/ sullen so menige Directeur uyt haer verkiesen als sy veertigh duysent gulden uyt maken/ welcke verkiesingh altijt onder haer Classi sal blijven.

VI.

Alle de gene die hondert ponden vlaems inteeckent / sullen soo menige Directeur uyt haer verkiesen als sy vijf en veertigh duysent gulden uyt maken/ welcke verkiesingh altijt onder haer Classi sal blijven.

VII.

Soo het quam te gebeuren dat yemandt voor hem selven ofte met anderen onder hem quam in te teeckenen een somma van twintigh duysent gulden / die sal sonder verkiesingh Directeur wesen en sal altijt uyt dien hoofden een ander Directeur by afslijvigheydt mogen opstaen.

VIII.

Alle de gene die 500 ofte 400 of 300 of 150 gulden quamen in te teecken/ sullen geen Directeur uyt haer verkiesen/ of ten ware dat haer somma in eene Stadt uyt maeckten een Capitael van tsestigh duysent gulden/ soo sal uyt haer een Directeur verkoren werden/ welcke verkiesingh altijt onder haer Classi sal blijven.

IX.

Yder Classi sal oock soo veel Hooftmannen mogen verkiesen als sy Directeuren zijn / of liever dobbelt getal in wiens presentie (niet in alle maer eenige uyt haer als 2 a 3 te committeren) de teeckeninge sullen geschieden / soo van de Equipagie als anders / als mede sal altijdt in de Generale Vergaderinghe een uyt de Hooftmannen gecommitteert werden/ om aldaer Sessie te mogen nemen/ die nessens de Heeren Directeuren in alle voorvallen mede een stem sal hebben en op sijn toer presideren/ midts toonende sijn Commissie.

Yder

X.

Yder Stadt sal soo veel Directeuren verkiesen als sy Capitalen uytmaken/volgens de voorverhaelde ordre in yder Classi begrepen. Sullen oock na proportie Equiperen soodanige Schepen als by de Generale Vergaderingh der Heeren Directeuren sal werden geordonneert.

XI.

Soo eenighe Stede een somme gelds uyt maecken van dertigh duysent gulden / ende gheen bequaemheydt en hadde om te konnen Equiperen / sullen hare penningen mogen brengen aen soodanighe Zee-plaetsen als 't haer gelieven sal. Oock sal yder Stadt voor de dertigh duysent gulden een Directeur moghen stellen tot veertigh duysent gulden toe / niet meer als eene Directeur / maer vijftigh duysent gulden zijnde / sullen twee Directeuren moghen verkooren werden.

XII.

De Generale Vergadering sal gehouden werden ter plaetse daer de grootste inteeckeningh sal werden gedaen ; ofte by aldien het quam te gebeuren dat twee Steden nae by malkanderen quamen met de ingeteekende somme/ sal daer over by de Heeren Directeuren beraemt werden naer proportie de tijt te verdeelen om de Generale Vergaderingh te houden. En of hier over eenige disordre quam te vallen van niet eens gesint te werden / sullen de Hooftmannen geroepen worden tot een seecker getal / by de Directeuren / geordonneert om het accoort te treffen.

XIII.

Soo het quam te gebeuren dat eene Stadt een Schip of twee of meerder quam te Equiperen / sullen de Directeuren ter selfder plaetsen de Schepen van alles versorgen / maer de Officieren sullen by de Generale Vergaderingh aengenomen worden voor de eerste mael/ doch sullen alle Retouren die overgesonden mochten werden/ aen de Generale Vergader-plaets gedestineert werden/ tot dat de Heeren Directeuren daer andere ordre in stellen / soo van 't arriveren der Retouren als van de Equipagie / en 't vergeven der Officien.

XIV.

Alle Directeuren sullen gehouden zijn hare Administratie waer te nemen/ om de Schepen te Equiperen yder in 't gene hy gevoeght is/

is/ sonder eenigh Salaris daer voor te genieten. Oock sal de Kas en Boecken by haer gehouden werden voor de eerste Equipagie. Sullen oock tot haer dienst moghen stellen een Equipagie-meester om de Schepen onder syn Wandt/ ende by syn Last te brenghen. Sullen oock de Directeuren ter Plaetse haerder Residentie een dienaer of twee mogen houden/ beneffens oock een Klerck of twee soo 't noodigh is/ om alle 't gene dienstigh is te Copperen/ die alles onder behoorlijck Loon voor die Equipagie sullen betaelt werden.

XVI.

Wanneer eenige Retouren thuys komen/ sullen de Heeren Directeuren/ beneffens twee Gecommitteerde uyt de Hooftmannen/ (die beneffens de Heeren Directeuren/ in gelijcke qualiteyt sullen zijn) de Carga alomme bekent maken met Placcaten/ om alsoo alle Participanten contentement te doen. Oock sal in 't lossen van de Schepen een van de Heeren Directeuren/ of een van de Gecommitteerde uyt de Hooftmannen present zijn/ om op alles goet reguard te nemen.

Oock sullen alle Goederen met de stocke aen de meest-biedende verkocht werden/ van welcke Penningen de Heeren Directeurs voor haer provisie sullen genieten 5 per cento; Ende by aldien het selfde te weynigh ofte te veel wierde bevonden/ sullen de Hooftmannen met de Heeren Directeuren 't selfde mogen vermeerderen of verminderen na gelegentheydt des tijdts/ 't zy op Jaerlijcks Tractement of anders.

XVI.

By aldien den last der Heeren Directeuren te swaer quam te vallen/ sullen uyt de Hooft-mannen soo veel Directeuren verkoozen werden als van nooden sullen zijn/ wel verstaende yder in zijn Classi/ welcke verkiesingh sal gedaen worden door de Participanten tot een getal/ gelijck met de Directeuren welcke Kiesers sullen zijn/ om beneffens de Directeuren uyt die Classi een of meer Directeuren uyt de Hooft-mannen te maecken. Maer soo het quam te gebeuren dat eenige Classi niet meer als eene Hooft-man en hadde/ die sal sonder verkiesingh opgaen tot Directeur en sullen de Participanten wederom vermogen een ander Hooft-man uyt haer Classi te verkiesen/ en alsoo andere Classie naer advenant.

Me-

XVII.

Niemant van de Leveranciers sullen de Heeren Directeuren over eenige betalinge mogen aenspreecken / anders als ter gesetter plaetse / en sullen oock gehouden zijn beleefdelijck haer betalinge te versoecken en ordre afwachten.

XVIII.

Alle de gene die ingeteeckent hebben / sullen hare Penningen betalen volgens het eerste Artijckel ter plaetse daer de Heeren Directeuren verordonneren sullen / 't sy in Cassa of in Bancko / yder in sijn Stadt; en by aldien ymandt ⅓ ofte ⅔ hadde betaeldt en met het restant in gebreecken bleeft / sullen de Heeren Directeuren 't selfde publijck mogen verkoopen naer behoorlijcke waerschouwingh / 't gene het meerder komt te gelden als de resterende Penningen / sal den Debiteur goetgedaen werden en minder geldende sal hy voor de rest een Debiteur blijven.

XIX.

Sullen de Heeren Directeuren gehouden zijn / na het vertreck der schepen / alle schulden te voldoen binnen een maent of twee onbegrepen / naer dat de Penningen in voorraet zijn. En naer de betalinge aen dry Gecommitteerde uyt de Hooftmannen rekeningh doen / wat het selfde soo van Equipagie als Cargasoenen heeft gekost / oock wat Penninghen noch in voorraedt zijn / als mede wat Penningen noch van de laetste Pay ontfangen moeten werden / die na 't verval des tijts moeten in Cassa komen / op dat wanneer eenige Schepen t'huys komen geldt by de handt magh zijn om de Maent-gelden te betalen.

XX.

De Heeren Directeuren sullen gehouden zijn te betalen voor alle gedane onkosten, van het twee-jarigh besollisisteren over het Octroy / als mede over alle vordere noch te doene moeyte van de Penningen te doen in teeckenen op seeckere Polisse / by ons behoorlijck geteeckent / voor provisie anderhalf per cento / waer uyt wy alle Makelaers voor hare Polisse in 't particulier sullen voldoen / soodanigh als wy by haer sullen accorderen / waer voor een yder sijn beste divoor sal in 't werck stellen om de teeckeningh te vorderen.

Appendix.

Nadien mijn is voorgekomen van eenige Heeren/ die niet geern wilden tekenen op dees of gene Polus om sijn naem niet bloot te stellen voor al de Werelt ; soo geven wy alle Heeren en Kooplieden een vrye toegangh/om met een besloten Biljet van forme als een Wissel Brief van ordinaer Pampier/ om behoorlijck (in een Boeck daer toe verordonneert) ingeplackt te worden/ ons te mogen toe senden/ inhoudende soodanigen somme als yder een genegen is te herideren/ midts daer in verhalinge te doen in wat Stadt of Straet yder residerende is / om een yder ter bequamer tijt te daghvaerden ter plaetse daer hy noodigh sal zijn/ soo tot het verkiesen der Directeuren als andere voorvallen.

Ordre waer naer yder die een Polus heeft, hem moet reguleren.

Alle de gene die een Polus hebben/ behoorlijck van ons onderteeckent/ sullen gehouden wesen alle Weecke te adviseren ofte rapport te doen wie in die Weeck op haer Polus hebben geteeckent/ als mede de som en waer die woonen/ op dat sy behoorlijck konnen geboeckt worden/ en rekeningh konnen maecken om de reeckeningh te doen schortert/ en de verkiesingh der Directeuren te vorderen.

Nadien op soo een Voyagie geen ordinare Equipage van Victaelie kan gedaen worden/ maer extraordinaer/ hebben soo veel wy oordeelen best te zijn/ een ordre van de Victaelie hier by ghevoeght.

Ordre

Ordre over de Victaelie.

Yder man 9 ℔ vleesch ter maent / dat is in 12 maenden 108 ℔. yder ℔ met zout en tonne tot 5 stuyvers / komt . . .	£ 4 - 10 - 0
Yder man vier en een half ℔ speck ter maent dat is in 12 maenden 54 ℔ / yder ℔ met zout en tonne 6 stuyvers / komt .	£ 2 - 14 - 0
Yder man 20 ℔ broodt ter maent / dat is in 12 maenden 240 ℔ / a 8 guld. 't hondert / komt	£ 3 - 4 - 0
Yder man 10 ℔ gort ter maent / is in 12 maenden 120 ℔ / tot 1 stuyver het ℔. .	£ 1 - 0 - 0
Yder man 10 ℔ Erten ter maent / is in 12 maenden 120 ℔ / bedragen een sack / komt	£ 0 - 17 - 0
Yder man 8 ℔ stockvis ter maent / is in 12 maenden 96 ℔ / komt	£ 1 - 0 - 0
Yder man een stoop en een half Brandewijn ter maent / is in 12 maenden 18 stoop / komt met de fustagie 25 stuyvers de stoop.	£ 13 - 15 - 0
Yder man een stoop Spaensche wijn ter maent is in 12 maenden 12 stoop met de fustagie 20 stuyvers. . . .	£ 2 - 0 - 0
Yder man een stoop Fransche Wijn ter maent is in 12 maenden 12 stoop met de fustagie 10 stuyvers / komt	£ 1 - 0 - 0
Yder man 8 stoop Wijn in 't jaer a 8 stuyvers komt . .	£ 0 - 11 - 0
Yder man een Oxhooft Bier . .	£ 1 - 0 - 0
Yder man een halve stoop Oly ter maent / is in 12 maenden 6 stoop met fustagie / yder stoop 24 stuyvers.	£ 1 - 4 - 0
Yder man drie Kasen in 't jaer / tot vijf schell. het stuck / komt .	£ 0 - 15 - 0
Yder man in 12 maenden voor water fustagie	£ 1 - 10 - 0
Somma	£ 25 - 0 - 0

 Nota.

Nota. De Stockvis en Etten zijn niet meer als voor 12 maenden/ daerom sal men daer naer tweemael daeghs Gort schaffen/ waer toe yder Bark Volck een kanne Franse Wijn daeghs sal hebben tot schaffen van de Gort/ over welcke reden wy een stoop Franse Wijn daeghs stellen.

Soo dat het schaffen van Victaelie voor malkander sal bedragen voor yder man jaerlijcx	ƒ 24 - 0 - 0
Dat is yder man ter maent van Victaelie	ƒ 2 - 0 - 0
Yder man voor maentgelde groot of kleene Officieren en Matroosen ter maent	ƒ 3 - 0 - 0
Komt yder Hooft ter maent	ƒ 5 - 0 - 0

Merckt

Wy hebben dan bewesen. dat yder man sal kosten soo van maendtgelde/ victaelie als vaetwerck/ ter maent	ƒ 5 - 0 - 0
Dat is in 12 maenden yder man	ƒ 60 - 0 - 0
Dat is in 12 maenden 100 koppen	ƒ 6000 - 0 - 0
Dat is in 28 maenden 100 koppen	ƒ 14000 - 0 - 0

Ordre van de Setters van de Schepen op de eerste geringhste manier tot soo een Voyagie.

Command. fleupt 90 voet 10 stucken/ 30 koppen/ een dobbelde Boot gesloept om op te setten te mannen met 6 man/ 2 stucken.	ƒ 4000 - 0 - 0
Vijs-Commandeur 80 voet 8 stucken/ 26 koppen/ een dub. boot 6 man/ twee stuckjes op hem te mannen	ƒ 3500 - 0 - 0
Vijf Maesse Haring-schepen/ yder 4 stucken en 12 koppen/ komen 60 koppen.	ƒ 10000 - 0 - 0
116 koppen 38 stucken.	

De

De 116 koppen sullen beloopen van maendtgelden en Victaelie de somme	ƒ 16240 - 0 - 0
Contante in alles	ƒ 1500 - 0 - 0
Cargasoen	ƒ 1760 - 0 - 0
Somma	ƒ 42000 - 0 - 0

Soo dat de bovenstaende seven Schepen van alles versien/ met drie stercke nieuwe zeylen / dubbelde Sloepe en Boots / dubbelde Anckers en Touwen/ versien van Ammonitie van Oorlogh/ alles wel verdubbelt met Contante en Cargasoen / komen in alles te monteren met maentgelden en victaelie een somme van twee en een halve tonne Goudts.

Ordre van de Serter van de Schepen dienstigh tot soo een Voyagie, op de tweede geringhste maniere.

Commandeur 100 voet/ 16 stucken/ 44 koppen	ƒ 6600 - 0 - 0
Vijs-Commandeur 90 voet/ 12 stucken/ 38 koppen	ƒ 5000 - 0 - 0
Fleuyt 85 voet/ 8 stucken/ 30 koppen	ƒ 4000 - 0 - 0
Fleuyt 80 voet/ 6 stucken/ 26 koppen	ƒ 3600 - 0 - 0
Boot 75 voet/ 6 stucken/ 20 koppen	ƒ 3000 - 0 - 0
Boot 70 voet/ vier stucken/ 16 koppen	ƒ 2500 - 0 - 0
Snauw 64 voet/ 4 stucken/ 12 koppen	ƒ 1803 - 0 - 0
	ƒ 26500 - 0 - 0

56 stucken 156 koppen.

Volgens de voorgaende calculatie / sullen 156 koppen bedragen aen maentgelden en victaelie voor 28 maenden / de somme van	ƒ 21360 - 0 - 0

De boven staende seven schepen alles versien met dzie stel nieuwe zeylen/ dubbelde sloepe en boots tegen verlies/ dubbelde anckers en touwen/ wel versien van Ammonitie van Oorlogh/ met noch twee dubbelde boots om op te setten/ alles wel ter degen verdubbelt/ sullen bedragen — ℒ 26500 - 0 - 0
Aen Contante in alle Schepen — ℒ 3000 - 0 - 0
Aen Cargasoen in alle Schepen — ℒ 15806 - 13 - 4

Somma ℒ 66666 - 13 - 4

Wy hebben getoont dat de seven Schepen sullen komen te monteren/ soo van Schepen/ Maentgelden/ als Victaelie en Cargasoenen/ een somme van vier tonnen Gouts.

Waer mede de voorgenoemde Zee genoeghsaem kan bekruyst werden om alles te ontdecken; en by aldien de Kasse niet ryp mer quam te vallen/ soude 't selfde daer by laten berusten.

Maer by aldien de inteeckeningh quam te monteren een somme van ses tonnen Goudts/ soude de Equipagie ordonneren als volgt

Den Admirael een Schip van Serter 115 voet/ 20 stucken/ 68 koppen/ noch een Snauw gesloot langh 65 voet/ sal den Admirael mannen op sijn tijdt/ met 14 koppen/ en 4 stucken/ twee Boots en twee Sloepen/ dubbelde Anckers en Touwen met 3 stel nieuwe zeylen/ met Ammonitie wel versien/ sal kosten — ℒ 8000 - 0 - 0
Vijs-Admirael een Schip van Serter 105 voet/ 16 stucken 58 koppen en een Snauw van 60 voet/ die hy sal mannen met 12 koppen/ en vier stucken/ alles naer advenant/ als boven. — ℒ 7000 - 0 - 0

Somma ℒ 15000 - 0 - 0

Den Commandeur 95 voet/ 14 stucken/ 50 koppen / een Snauw gesloept van 55 voet die hy sal mannen met 10 koppen en 4 stucken / alles naer advenant als vooren. . . . . . ƒ 5500 - 0 - 0

Vier Fleuyten yder 80 voet langh gemonteert met 8 stucken 26 koppen / yder een dubbelde West-Indische Boot gesloept/ die elck sal mannen met 6 koppen en twee stuckjes/ alles naer advenant als vooren sullen kosten . . . . ƒ 14000 - 0 - 0

280 koppen/ 82 stucken. Somma ƒ 34500 - 0 - 0

280 Koppen monteren van maentgelden en victaelie/ volgens onse voorgaende stellinge in 12 maenden een somma . . ƒ 39200 - 0 - 0

Aen Contante in alle Schepen ƒ 4000 - 0 - 0

Aen Cargasoen in alle Schepen ƒ 22300 - 0 - 0

Somma ƒ 100000 - 0 - 0

Zynde ses tonnen Gouts.

Wy

Wy hebben geseght dat wy sullen reden geven, waerom wy dese Equipagie beter extimeren dan de andere. 't Is sulcks,

In de ruymte zijnde van de onbekende Zee / 't ontrent de Liny of benoorden of bezuyden de selfde/ is 't ordinair altijt mooy we'er/ is daerom van oudts oock genaemt Mare Pacificum of Vredighe Zee / als dan kan yder Schip by hem hebben een Snauw of dubbelde Boot. Stelt nu yder Schip van den anderen verscheyde 30 mijl/ die konnen met haer seven Schepen 200 mijlen de Zee afkruyssen/ en 't gene tusschen beyde somtijts mocht voorby geloopen werden/ konnen de kleyne Vaertuygen dagelijcx buyten 't gesicht van de groote Schepen ontdecken / en 's avondts wederom by de wercken wesen/ al na we'er en windt sulcks toelaet volgens sijn instructi. De selfde Vaertuyghen konnen yder oock dienen voor Advijs-Jachten / om soo dra de eene wat ontdeckt heeft / terstont den Admirael/ of Vijs-Admirael of Commandeur/ waer onder hy bescheyden is/ daer van kondtschap te doen geven / ofte om op de gestelde Rendevous-plaets hem te verboegen naer inhoudt sijner ordre ofte Seyn-brieven.

Op dese wijse konnen niet alleen seven / maer veertien Schepen kruysen.

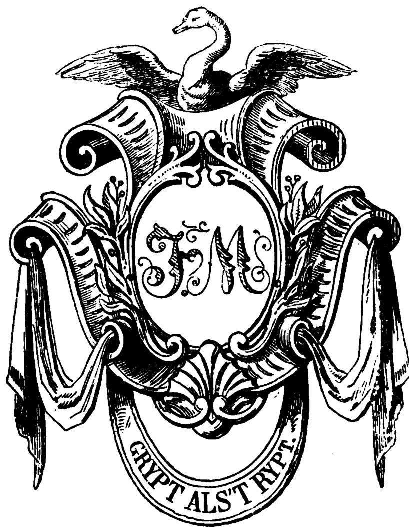
En een kleen Schip kan soo wel de Zee besichtigen als een groot/ maer de groote zijn noodigh om de kleene over te voeren.

Waer mede wy een eynde maecken van desen Voorlooper / ende willen verhopen dat ons geen Liefhebbers sullen manqueren tot soo een Voyagie / op dat wy occasi mogen vinden om alles op sijn tijdt mondelingh nader te demonstreren.

Waer mede wy blijven

U E. aller toegenegen Dienaer

A. Roggeveen.

FM
GRYPT ALS'T RYPT.

BLIOTHEEK GENT
000202433

VOORLOOPER
Op 't
OCTROY,
Van de
Hoog. Mog. Heeren Staten Generael,
Verleent aen
Arent Roggeveen en sijn Medestanders,
Over de
Australisse Zee ofte beter geseght het onbekende gedeelte des Werelts, gelegen tusschen de Meridiaen der Strate Magalanes Westwaert, tot de Meridiaen van Nova Gunea, soo Noordtwaert als Zuydtwaert.

MIDTSGADERS,

De Articulen waer naer een yder die eenige somme gelts inteeckent hem sal hebben te reguleren; beneffens een Kaerte van 't selfde Districk.

Beschreven door den voornoemden A. ROGGEVEEN.

Tot Middelburgh, Gedruckt by Pieter van Goetthem, Ordinaris Drucker van de Ed. Mo. Heeren Staten van Zeelandt. 1676.

Aen den LESER.

BEMINDE LESER:

WY hebben noyt gedacht u oogen en verſtant te beſwaren met wat nieuws ofte 't gene verwerpelijck is; Maer ſtelle u voor 't gene dat van den beginne geweeſt is; namentlijck, Een onbekent gedeelte des Weerelts, dat wel van de ſonneſtralen wort verligt, maer is voor ons als achter een gordijn, of met een donckere Wolck betrocken, om dat de oogen der Chriſtenen 't ſelfde niet en konnen aenſchouwen, uyt oorſaecke van de groote Diſtanty, Soo dat die heerlijckheden die mogelijck daer in zijn, voor ons onbekent en verdonckert blijven. Wy dan de couragie by der handt genomen hebbende, om ſulck gedeelte des Werelts op het Tonneel te ſtellen, en voor 't geſichte der Chriſtenen bekent te maecken; 't welck de Ho. Mo. Staten Generael overwogen hebbende, goetgevonden, 't ſelfde te begunſtigen met een Octroy voor deſe loopende Eeuw, aen alle de gene die haer Penningen daer toe gelieven te herideren, veſeeckert te zijn, dat niemant anders uyt de vereenighde Nederlanden aldaer ſoude mogen Negotieren, dan Arent Roggeveen en ſijne Medeſtanders. Door welck middel het Nederlantſe licht aldaer op een byſondere wijſe kan ontſteken, en door de Scheep-vaert ſoo klaer kan vertoont worden als oyt eenigh gedeelte des Weerelts ons by vertooningh bekent is. 't Is oock het middel om alles, 't gene onder haer is, aen ons en alle de Weerelt deelachtigh te maecken. Wederom de goederen die by ons als oock door alle gedeelten des Weerelts zijn

haer

haer mede te deelen; Waer door de Schip-vaert ſtaet toe te nemen, en by gevolgh Landen en Steden moeten floreren, dewijle de Schipper, Stierman en Bootsgeſelle altijt in Actie zijn, en de Borgery, Winckeliers en Ambachts-gaſten in geduyrige beſigheden, 't welck veroorſaeckt veel toeloop van alderhande Natie, groote Comſumtie en alderhande vertier in alle Koopmanſchappen. Wie weet wat Konſtenaers door dit midel noch ſullen gequeeckt worden; want uyt veel voorvallen komen veel Concepten; yder toont wat hy weet, en op ſoodanigh een manier worden veel dingen die men niet en weet waer die bequaem toe zijn, uytgevonden, wat bequaemheyt daer in ſteeckt. En door ſoodanigh middel zijn, veel dingen gekomen van een ſtuyver tot een ſchellingh, jae dickwils tot de waerdy van een gulden en meer. Wy dan verſekert zijnde van dit gedeelte des werelts, maer onſeecker of daer koſtelijcke Juweelen of fijne Metalen zijn, het onderſoeck kan't alles openbaren. Wy weten oock wel dat het voor my niet mogelick is ſoodanigh een Voyagie in 't werck te ſtellen, als met behulp van veel kleyne portie by intekeningh, die by malkander een groote ſomme konnen uytbrengen. 't Is oock onmogelijck voortgangh te krijgen ſoo de eene de andere niet aen en moedigt om aen de voordeelen die aldaer konnen gevonden worden deelachtigh te zijn; als mede om die blinde Heydenen, ſoo 't Godt gelieft te zegenen, het licht des Euangelij bekent te maecken. 't Welck wy verhopen, en u alle beveelen yder ſijn beſt te doen, om geen ſchuldenaer aen de voortgangh te zijn. Waer mede wy nae voorgaende recommandatie, zijn en blijven U E aller toegenegene Dienaer, A. Roggeveen. Liefhebber Mathematicus, Profeſſie doende in de ſelfde Konſt tot Middelburgh in Zeelandt.

VOOR-

ERTE

ENT ROGGEVEEN

S

C H I

40

50

60

t van
elaen

C. Hoorn

Straedt la Maire

VOOR-REDEN.

WAt voordeelen de Overzeesche Negotie / de Vereenighde Nederlanden hebben toegebracht is onnoodigh te verhalen.

Wat achterdeelen de vernietinge der selfde de voornoemde Landen mededeelt wort dagelijcx ondervonden.

Ysonderlijck binnen Zeelandt / wiens Negotie altijdt Westwaert heeft geflorert die jegenwoordigh t'eenemael is afgesneden.

Soo dat veele Coopluyden niet en weten wat wegh sy met de Schepen sullen inslaen om de selfde in 't Vaerwater te houden / en als noch al de eene of d'ander Vaert wort gepracteseert is dickwils na lange Voyagie groote Rijsico alles wel gearriveert / maer weynigh of geen voordeel / ja veeltijts schade.

Door dese menighvuldige klachten hebben wy dickmaels by occasie verhaelt dat het wonder was dat geen Liefhebbers te samen en spanden om het groot onbekende gedeelte des Weerelts te laten ondersoecken / waer van wy hier naer breeder sullen spreecken door soodanige discoursen en bewijs in de Werelts-kaerte / als mede op de Globe hebben wy eenige Liefhebbers aengemoedight wel 5 jaren geleden / om een begin tot soodanigh een Voyagie in 't werck te stellen / maer het wonderlijck Jaer van 1672 heeft het alles overstroomt en t'eenemael uyt de gedachten wech gevoert.

In 't Jaer 1673 na dat de Kaepvaert de Fleur was verloopen / zijn wederom eenige Liefhebbers opgestaen om de voorgaende Voyagie te vorderen / hebben tot dien eynde doemaels een Request vertoont aen Sijn Hoogheyt den Prince van Orangie / tenderende om te hebben ontslagh van de verbeurte van Schip en Goederen volgens het Octroy van de West-Indische Compagnie die doemaels haer Limiten over dat gedeelte des Weerelts was streckende / doch Sijn Hoogheyt refereerde doemaels 't selfde aen de Bewinthebberen der voornoemde Compagnie als willende daer niet in treden.

Echter is dit in Sijn Hoogheyts memorie gebleven / als 't blijckt met het nieuwe Octroy van de West-Indische Compagnie / alwaer die Limiten haer zijn afgesneden en voor alle Ingeseten deser Landen opengestelt.

 Wy

Op kennis hebbende van dit nieuwe Octroy/ vonden raetsaem by haer Ho. Mog. de Staten Generael selfs Octroy over die Uyt-mijten des Wereldts te versoecken/ hebben van 't selfde by Request versocht van dato 20 November 1675.

Waer op haer Ho. Mog. de Staten Generael der vereenighde Nederlanden niet hebben gelieven te disponeren anders als met aenschryvingh aen de Presidiale Kamer van de West-Indische Compagnie te hebben haer consideratie en bericht/ over 't versoeck. Hebben haer de Requeste copyelijck overgesonden/ waer over wy persoonelijck met de Bewinthebberen binnen Amsterdam zijn verdragen/ als blijckt met de nevenstaende consideratie haer Ho. Mo. toegesonden.

Presidiale Kamer van de West-Indische Compagnie, Ret, 21 December 1675.

Hoogh Mogende Heeren:

WY hebben wel ontfangen Uwe Ho. Mo. beyde hooghgedachte Missiven in dato den 23 der voorleden maent November en den 9 deser, sekere Requeste aen U Ho. Mo. overgegeven door Arent Roggeveen, tenderende omme te hebben Octroy voor hem en sijne Medestanders, om te mogen bevaren en negotieren eenige noch niet ondeckte landen, gelegen aen en in de Zuytzee, tusschen de Straten van Magalanes en Nova Guinea, in de voorschreve Requeste breeder vermelt, mitsgaders seker nader versoeck daer toe Relatijf, ende ten dien fine mede aen U Hoogh Mogende by onse van wegens den selfden Roggeveen gedaen; welcke Missiven en bylagen door ons rijpelijck zijnde ge-examineert en daer op alhier hebben gehoort ende ingenomen de mondelinge consideratie van den voornoemden Roggeveen selfs, soo sullen Wy Uwe Ho. Mo. in voldoeninge ende ter obedienty van der selfder ordre ende begeerte des aengaende alleenlijck tot bericht te gemoet voeren, dat by aldien U Ho. Mog. na der selfder hooge wijsheyt komen te oordeelen dat het verleenen van soodanigen Octroy althans voor den dienst deser Landen is expe-

dierende

dierende ofte dat de Navigaty en Trafijque van Uwe Ho. Mo. Onderdanen eenigermaten door dit middel soude toenemen, ende met noch meerder rigeur bevordert werden, wy in sulck een gevalle daer jegens ons geene party en sullen stellen, nemaer het selvige in onderdanigheyt gedefereert laten aen Uwe Ho. Mo. wijs oordeel, des willen wy dien onvermindert U Ho. Mo. gansch ootmoedelijck versocht en gebeden hebben ten eynde dat sulcks niet mochte geschieden nochte in 't werck gestelt te werden met eenige prejuditie van de gerechtigheden en privilegie de welcke Uwe Ho. Mo. aen de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie deser Landen soo gratieusslijck hebben gelieven te verleenen, ende specialijck dat het voorgeseyde versoeck aen den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders by U Ho. Mo. niet anders magh werden toegestaen, noch geaccordeert dan onder soodanige Conditie en Voorwaerden als wy met den selfden nopende dat subject alhier zijn verdragen en over een gekomen, bestaende kortelick hier in, namentlijck,

Dat hy Roggeveen en sijn voorschreve Medestanders in cas van ontdeckinge van eenige Kusten, Plaetsen ofte Eylanden op sijne voorsz te doene Voyage ende binnen den omtreck van dien gelegen, de voorsz Compagnie ter sake van den handel die als dan daer op sal werden gedreven sullen erkennen ende verobligeert zijn aen de selfde voor Reght van Convoy ende Veylgelt by forme van requonitie te geven ende betalen soo veel als gedaghte Compagnie bevought is, vermogens den Octroy ende de opgevolghde uwer Ho. Mo. Resolutie te heffen en te trecken van de Schepen ende Goederen gaende naer de plaetse alwaer den voorsz Roggeveen bevonden sal werden sijnen handel te hebben gestabileert, ende dat van daer wederomme in dese Landen komende ofte herwaerts gebracht werdende, ende dat hy Roggeveen met sijne voorsz Medestanders, mitsgaders alle de gene dien in dien gevalle op de voorsz Plaetse sullen komen te handelen daer en boven oock gehouden sullen wesen tot securiteyt van de opgemelte Compagnie te stellen suffisante Cautie dat sy met hare Schepen niet sullen bevaren ofte doen bevaren eenige Plaetse onder de eerste Classi begrepen, ende sulcx aen de sesde Compagnie privativelijck met seclusie van alle anderen gecaucedeert.

Des dat den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders van de voorsz eerste Conditie aen belangende de betalinge der requonitie voor de eerste reyse te weten in het uytgaen sullen vry en exempt zijn

doch in de wederom reysen eenige Retouren hier oft daer ingehandelt mede brengende sy ghehouden sullen zijn daer van aen de voorsz Compagnie het reght van de inkomende requonitie, hier voren vermelt naer proportie te voldoen, welverstaende nochtans dat oock voor de eerste reyse de voor gementioneerde Cautij van de Plaetse onder de eerste Classi begrepen niet te behandelen sal moeten gestelt worden.

Dat wijders het Octroy in maniere als vooren by den voornoemden Roggeveen en sijne voorsz Medestanders van u Ho. Mo. te verkrijgen by henlieden in 't werck sal moeten gestelt werden, uyterlick ende ten langhsten binnen den tijt van achtien eerstkomende maenden te rekenen van den tijt af dato van de Concessie van dien, ofte dat anders ende by langer uytstel het effect van 't selfde Octroy t'haren reguarde sal komen te vervallen.

Welcke Conditie ende Voorwaerden wy met den voornoemden Roggeveen in deser voegen onder het believen ende approbatie van u Ho. Mo, zijnde eens geworden, soo willen wy u Ho. Mo. dienvolgende in aller ootmoedigheyt versoght hebben dat daer op in de Concessie van 't voorsz Octroy goedertieren en equitabel reguart magh werden genomen, en generalijck dat u Ho. Mo. soo wel in dese als in alle andere gelegentheden van diergelijcke natuere de meergemelte Compagnie by haer eens verkregen Rechten en Privilegien rigoreuslijck gelieven te maintineren, dat mede u Ho. Mo. niet gelieven toe te laten nochte gedogen dat de selfde daer inne directelijck ofte indirectelijck komen verkort te werden, zijnde wy by dese jegenwoordige occasie genootdruckt te werden omme sulcx met des te meerder yver en empressement aen u Ho. Mo. te remonstreren, nademael sekerlijck te verwaghten soude staen dat in cas soodanige Octroyen sonder de hier vooren gespecificeerde Conditie ende specialijck de betalinge van requonitie, als mede het stellen van de cautij wierde verleent het Principale Octroy van de meergemelte gedachte West-Indische Compagnie, daer door grootelijcks last soude komen te lijden ende dat meest alle Schepen die nu jegenwoordigh de selfde Compagnie met betalinghe van de voornoemde requonitie moeten erkennen sulcx souden ontgaen ende het gantsche district van het voorsz Octroy naer haer welgevallen doorkruyssen en behandelen, onder pretext van sigh op soodanighe nieuwe Colonie te hebben aengegeven, 't welck als t'eenemael strijdende jegens

gens uwer Ho. Mo. goede en salitaire intentie. Wy dan oock willen hopen dat beleth en tegens gegaen sal werden. Waer mede Ho. Mo. Heeren. Onderstont uwer Ho Mo. onderdanige ende getrouwe Dienaren, de Bewinthebberen van de West-Indische Compagnie ter presidiale Kamer, ende was geteyckent J. V. Heuvel, ende Jeremias Noiret. Ter zijde stont, In Amsterdam den 16 December 1675.

Volght nu op al het voorighe de Resolutie van haer Hoogh Mogende in de naervolgende terme ge-expresseert.

Extract uyt het Register der Resolutie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Sabbatthy 21 December 1675.

ONtfangen een Missive van de Bewinthebberen van de Geoctroyeerde West-Indische compagnie ter presidiale Kamer tot Amsterdam, geschreven aldaer den 16 deser, houdende tot voldoeninge en naerkominge van haer Ho. Mo. aenschrijven van den 23 der voorleden maent November, haer bericht op de Requeste aen haer Ho. Mo. overgegeven door Arent Roggeveen, tenderende omme te hebben Octroy voor hem ende sijne Medestanders om te mogen bevaren en negotieren eenige noch niet ondeckte Landen, gelegen aen en in de Zuytzee tusschen de Strate Magalanes en Nova Gunea. Waer op gedelibereert zijnde, hebben de Heeren Gedeputeerde van de Provintie van Hollandt en West-Vrieslandt, de Missive copyelijck overgenomen, om in den haren vroedtschap gecommuniceert te werden. Accordeert met het voorsz Register, En was geteeckent H. Fagel.

Na dese genomen Resolutie / hebben wy alle de Stucken gelicht van't Generaliteyts Cantoor / en bestelt in handen van de Heer Raedts-Pensionaris Gasper Fagel / om 't selfde in de Staten van Hollandt en West-Vrieslandt nader te communiceren / 't welck ge-

 duert

duert heeft tot September 1676. En na dat alles was geapprobeert / is 't selfde wederom gebracht ter Vergaderinghe van haer Ho. Mo. en daer op gedelibereert / als by de nebensgaende Resolutie blijckt.

Extract uyt het Register der Resolutie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Martis den 22 September 1676.

IS ter Vergaderingh nochmaels voortgebracht de Requeste van Arent Roggeveen den 20 November aen haer Ho. Mo. gepresenteert, versoeckende Octroy voor hem en sijne Medestanders, om te mogen bevaren en Negotieren op eenige noch niet ontdeckte Landen, gelegen aen en in de Zuydtzee, tusschen de Straet van Magalanes en Nova Guinea; mitsgaders het bericht by de Bewinthebberen van de West-Indische Compagnie deser Landen daer op gegeven, daer heen gaende dat hem 't voorsz Octroy onder eenige Conditie soude konnen werden geaccordeert. Waer op gedelibereert zijnde, Is goetgevonden ende verstaen, dat aen den voornoemden Roggeveen het voorsz versochte Octroy sal werden geaccordeert, gelijck 't selfde aen hem geaccordeert wert mitsdesen.

Behoudelijck dat by Roggeveen en sijne voorsz Medestanders in cas van ontdeckinge van eenige Kusten, Plaetsen ofte Eylanden, op sijne voorsz te doene Voyagie en binnen den omtreck van dien gelegen de voorsz Compagnie ter sake van den handel die als dan daer op sal werden gedreven, sullen erkennen en verobligeert zijn, aen de 't selfde voor recht van Convoy en Veyl-gelt by forme van requonitie te geven en betalen, soo veel als gedachte Compagnie bevougt is vermogens den Octroy en de opgevolghde haer Ho. Mo. Resolutie te heffen en te trecken van de Schepen en Goederen gaende naer de Plaetsen, alwaer den voornoemden Roggeveen bevonden sal worden sijnen handel te hebben gestabileert, als mede van die ghene die van daer wederom in dese Landen komen, ofte herwaerts gebracht wer-

werden, en dat hy Roggeveen met sijne voorsz Medestanders, mitsgaders alle die geene die in dien ghevalle op de voorsz Plaetse sullen komen te handelen daer en boven oock gehouden sullen werden tot securiteyt van de opgemelde Compagnie te stellen suffesante Cautie, dat sy met hare Schepen niet en sullen bevaren ofte doen bevaren eenige Plaetsen onder de eerste Classi van het Octroy van de gemelte West-Indische Compagnie begrepen, en sulcx aen de selfde Compagnie privativelijck met seclusi van alle andere gecaucedeert, des dat den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders voornoemt de voorsz eerste Conditie aen belangende de betalinge der recognitie voor de eerste reyse te weten in het uytgaen sullen vry en exempt zijn; Doch in de wederom reyse eenige retouren hier of daer ingehandelt mede brengende, sy gehouden sullen zijn daer van aen de voorsz Compagnie het recht van inkomende recognitie hier boven vermelt, na proportie te voldoen, wel verstaende nochtans dat oock voor die voorsz eerste reyse de voorgementioneerde Cautie van de Plaetse onder de eerste Classi begrepen, niet te behandelen, sal moeten gestelt werden; dat wijders het Octroy in manieren als vooren ten behoeve van den voornoemden Roggeveen en sijne voorsz Medestanders in krachte deses te depeschereen by haerlieden in 't werk sal moeten werden gestelt, uyterlijck en ten langhsten binnen den tijt van achtien eerstkomende maenden, te rekenen van huyden dato deses af, ofte dat anders by langer uytstel het effect van 't selfde Octroy t'haren reguarde sal komen te vervallen. Sullende Extract hier van gesonden werden aen de presidiale Kamer van meergemelte West-Indische Compagnie, tot der selver narichtinge, en om wijders 't sijnder tijt te dienen soo en daer het behoort. Ende was geteyckent J. van Gent, Onderstont, Accordeert met het voorsz Register, en was onderteyckent H. Fagel.

BE-

BERICHT

Van't onbekende gedeelte des

WEERELDTS.

Lle Weereldt-beschrijvers hebben den Aertkloot verdeelt in 't midden tusschen beyde de Poolen in twee deelen / welcke Middelijn gemeen leyt met de Hemelsche Middelijn / genaemt Liny / Equinoctialis. Welcke 2 deelen werden genoemt 't eene benoorden en het ander bezuyden de Liny.

Sy hebben oock de Middelijn verdeelt in 360 gelijcke deelen/ ofte graden / houdende yder graet 15 duydtse Mijlen; soo dat de ganschen Aertkloot in de Middelijn rontom begrijpt 5400 derselfde Mijlen.

Het eene Deel des Weerelts benoorden de Liny is meest bekent/ soo oostwaert als westwaert/ uytgenomen ontrent de Kusten van California tot aen Japan noortwaert / daer van is weynigh of niet bekent daer de Christen Weerelt kennis van heeft.

Het ander Deel des Weerelts bezuyden de Liny is veel bekent en veel onbekent/ het bekende Deel van Africa tot aen Cabo de Bona Esparance oostwaert tot op 40 a 50 gr. zuyder breette / is meest bezeylt tot ontrent de lenghte van Japan en Nova Gunea/ zijnde 't eynde der Limijten van de Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie.

Westwaert wederom langs America tot op 60 gr. bezuyden de Liny is meest bezeylt/ maer van de Kuste van Chily en Peru gelegen in America westwaert ontrent 2000 Mijlen/en zuytwaert van de voornoemde Liny ontrent 900 Mijlen/ en noortwaert ontrent 300 Mijlen te rekenen van 20 graden benoorden tot 60 graden bezuyden is geen of weynigh kennis.

Hier

Hier kan tegen ingebracht werden/ dat

Fransois Draeck / in den Jare 1580 } door Magalanes.
Olivier van Noort/ in den Jare 1598 } door Magalanes.
Joris Spilbergen/ in den Jare 1614 } door Magalanes.
Willem Schouten / in den Jare 1616 }
Jaques Lheremijt./ in den Jare 1623 } door la Maire.
Heyndrick Brouwer in den Jare 1643 }

Wy bekennen seer geern dat dese Doorluchtige Mannen in die groote onbekende Zee hebben geweest/ maer hoedanigh? die haer Dagh-registers ofte Journalen wel doorleest/ sal bevinden dat

Fransois Draeck.
Olivier van Noort.
Joris Spilbergen.
Jaques Lheremijt.

Dese hebben alle vier al eene wegh gepasseert / namentlijck/ langhs de Kuste van Chily en Peru/ meest altijt het Landt in 't gesicht of een Mijl 20 a 30 buyten de Kust tot aen Pannama en Kusta Rijcka door 't passerende tot aen Aquapulco en Calijfornia leggende op 20 graden benoorden de Liny/ en zijn van daer door 't gepasseert naer Gyliloo.

't Staet oock aen te mercken dat de Spaensche Gallioenen varende Jaerlijcx van Aquapulco naer de Manilha welcke Schepen alle eene wech passeren/ en volgen hare passaet-winden gelijck de Oost-Indische Schepen jaerlijcx varende van de Kaep Bona Esparance naer India, en wederom van de Straet Sunda naer de Cabo voornoemt/ daer soo menigh hondert Schepen heen en weder zijn gevaren/ en hebben nu over een Jaer 5 a 6 noch 2 Eylanden (ontrent ruym 100 Mijlen gelegen zuydt-oost van Cabo de Bona Esparance) gevonden / genaemt Marzeveen en Dina, 't welck ons genoegh voldoet om te bewijsen dat soodanige Schepen haer passado volgen.

Wat Heyndrick Brouwer belanght/ die is niet verder geweest als aen de Kust van Chily tot op de zuyder breete van 40 graden/ en is van daer wederom na Brazyl gekeert.

Wat Willem Schouten belanght/ die heeft een nieuwe passaet doorgesneen door de groote onbekende Zuydt-zee op de zuyder breete van 15 graden/ in welcke Passagien hy heeft gevonden verscheyde Eylanden/ als 't Honden-Eylant/ leggende by gissingh 925 Mijlen

B van

van de Kuste van Peru, en ontrent 1000 mijlen van de voornoemde Kust vonden 't Eylandt sonder grondt/ vernamen aldaer geen holle Deyningh uyt den Zuyden gelijck sy geduyrigh gehadt hadden/ waer door sy vermoeden dat Terre Anstralis Zuydtwaert van haer lagh.

Naer dat sy 't water en 't Vliegen Eylandt waren gepasseert/ by gissingh 1500 mijlen van de Kuste van Peru, vernamen sy wederom holle Deyningh uyt den zuyden.

Sy alsoo voort zeylende tot het Cocus Eylandt/ alwaer sy veel verversschingh vonden/ als mede 't Verraders Eylandt/ die haer Schip meenden af te loopen/ maer veranderde van resoluti/ soo dra sy een schoot drie of vier gedaen hadden/ passerende alsoo Hopen-Eylandt/ 1600 mijlen van de meer-gemelde Kuste van Peru, komende aen Hoorens-Eylandt/ alwaer haer groote eer bewesen wiert en oock veel verversschingh bequamen/ zijnde doe ontrent 1660 mijlen van Peru, op 1750 mijlen van de voornoemde Kust/ vonden wederom slecht water/ en komen aen groene Eylanden/ passeren St. Johans Eylandt/ bevinden haer 1840 mijlen van de voornoemde Kuste van Peru; En alsoo voort zeylende komende langhs Nova Gunea naer Oost-Indien/ waer mede haer reyse ons niet meer dienstigh is.

Wy hebben dan in 't korte getoont de gelegentheydt van de groote onbekende Zuytzee/ als mede hoe verre die bekent is. Soo dat de Christen Weereldt geen andere kennis heeft van dat onbekende gedeelte als hier is aengewesen.

Dat nu yemandt vraeghde wat profijt aldaer te doen valt.

Wy souden in eenen asem antwoorden/ datter geen bekent voordeel van daen te halen is.

Soo dat alles wat op soo een Voyagie te doen is/ niet anders en moet geschieden dan de Reyse van Christoffel Colomma geschiede/ op hope van wat goets; want wy noch niemant konnen een suyver verseeckeringe doen/ hoe wel daer occasi genoegh is om de Reys goet te maken sonder daer meer reden van te geven.

Soo wy nu 't geene geseght is/ wel observeren/ sullen bevinden dat dese zee is bevaren op 20 gr. noorder breedten/ en 15 graden zuyder breedten/ zijnde een riem des weereldt van 35 graden/ ofte wel 500 duytsche mijlen/ de Liny Equinoctiael in 't midden/ en dat wel 120 graden in Longytudo, zijnde 1800 mijlen lenghte/ en dan

noch

noch van de 15 graden Zuyder breedte tot den Tropii Capri Cornus, zijnde noch een riem van 130 mijlen van de selfde lenghte/ alles binnen den Tropii, uytgenomen noch 't gene men Zuydtwaert tot 30 a 40 a 50 a 60 graden soude konnen bekruysen. Wie is'er nu die seggen kan dat sulck een gedeelte des wereldts t'eenemael water is/ daer ter contrary meest alle Wereldt-kundighe oordeelen dat aldaer veel Landen van goede conqueste sullen ontdeckt worden.

Stelt dan dat aldaer Landen tusschen den Tropii oft buyten den selfden wierden ontdeckt.

Worden niet (alle fijne Specerycn/ Medecinale Wortelen en Kruyden/ allerhande Coleuren van Verwen en Kostelijck Hout/ Gomme/ Elpen-been/ Zijde/ en rare Stoffen/ Wierooch/ Myneralen grof en fijn) binnen den Tropii gevonden/ daer alhier in de Zuydtzee van de gantsche Circomferenty der Troppe een derde part is/ zijnde 120 graden Longytudo. Voorwaer een sake waerdigh in achtinge te nemen.

Wie kan oock seggen wat voor honderterley dingen by ons onbekent/ daer konnen voorvallen om profijt te doen/ en Zuydtwaert van kostelijck Bever en onwaerdeerlijck Bont gevonden worden. Soo dat veele 't selfde willen vergelijcken by een Caep-reyse/ daer het op het hondertste part geen gemeenschap mede heeft. Wel is waer/ men soude konnen een kous doen /om soo te spreken; maer by aldien Godt het selfde geliefde te zegenen met een goede Prijs/ soo is deselfde niet voor eens / maer voor altijdt; soo dat hondert gulden kan worden duysent gulden/ en door tijdt thien en meer duysent guldens. Soo dat wel een kleen verlies magh geavontuert werden tegen een groote winst.

Waer over wy noch eenmael seggen / om niemandt te abuseren/ Dat op soo een Voyagie kan voorvallen/

Geen Voordeel/
Kleen Voordeel/
Middelbaer Voordeel/
Groot Voordeel/
Ongemeen groot Voordeel.

Hier wort oock tegen ingebracht van veel swaerhoofdige/ dat soo'n Reyse veel onheylen onderworpen is; Als tweespalt met het volck/ als mede veel Siechte en scheurbuyck; andere wederom/ gebreck van verversingh en water. Het schijnt in 't korte/ dat die luyden

Wy kennis hebbende van dit nieuwe Octroy/ vonden raetsaem by haer Ho. Mog. de Staten Generael selfs Octroy over die Uy-wijten des Wereldts te versoecken/ hebben dan 't selfde by Request versocht van dato 20 November 1675.

Waer op haer Ho. Mog. de Staten Generael der vereenighde Nederlanden niet hebben gelieven te disponeren anders als met aenschrijvingh aen de Presidiale Kamer van de West-Indische Compagnie te hebben haer consideratie en bericht/over 't versoeck. Hebben haer de Requeste coppelijck overgesonden / waer over wy Persoonelijck met de Bewinthebberen binnen Amsterdam zijn verdragen/ als blijckt met de nevenstaende consideratie haer Ho. Mo. toegesonden.

Presidiale Kamer van de West-Indische Compagnie, Ret, 21 December 1675.

Hoogh Mogende Heeren:

WY hebben wel ontfangen Uwe Ho. Mo. beyde hooghgedachte Missiven in dato den 23 der voorleden maent November en den 9 deser, sekere Requeste aen U Ho. Mo. overgegeven door Arent Roggeveen, tenderende omme te hebben Octroy voor hem en sijne Medestanders, om te mogen bevaren en negotieren eenige noch niet ondeckte landen, gelegen aenen in de Zuytzee, tusschen de Straten van Magalanes en Nova Gunea, in de voorschreve Requeste breeder vermelt, mitsgaders seker nader versoeck daer toe Relatijf, ende ten dien fine mede aen U Hoogh Mogend- by uyte van wegens den selfden Roggeveen gedaen; welcke Missiven en bylagen door ons rijpelijck zijnde ge-examineert en daer op alhier hebben gehoort ende ingenomen de mondelinge consideratie van den voornoemden Roggeveen selfs, soo sullen Wy Uwe Ho. Mo. in voldoeninge ende ter obedienty van der selfder ordre ende begeerte des aengaende alleenlijck tot bericht te gemoet voeren, dat by aldien U Ho. Mog. na der selfder hooge wijsheyt komen te oordeelen dat het verleenen van soodanigen Octroy althans voor den dienst deser Landen is expe-

dierende

dierende ofte dat de Navigaty en Trafijque van Uwe Ho. Mo. Onderdanen eenigermaten door dit middel soude toenemen, ende met noch meerder rigeur bevordert werden, wy in sulck een gevalle daer jegens ons geene party en sullen stellen, nemaer het selvige in onderdanigheyt gedefereert laten aen Uwe Ho. Mo. wijs oordeel, des willen wy dien onvermindert U Ho. Mo. gansch ootmoedelijck versocht en gebeden hebben ten eynde dat sulcks niet mochte geschieden nochte in 't werck gestelt te werden met eenige prejuditie van de gerechtigheden en privilegie de welcke Uwe Ho. Mo. aen de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie deser Landen soo gratieusslijck hebben gelieven te verleenen, ende specialijck dat het voorgeseyde versoeck aen den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders by U Ho. Mo. niet anders magh werden toegestaen, noch geaccordeert dan onder soodanige Conditie en Voorwaerden als wy met den selfden nopende dat subject alhier zijn verdragen en over een gekomen, bestaende kortelick hier in, namentlijck,

Dat hy Roggeveen en sijn voorschreve Medestanders in cas van ontdeckinge van eenige Kusten, Plaetsen ofte Eylanden op sijne voorsz te doene Voyage ende binnen den omtreck van dien gelegen, de voorsz Compagnie ter sake van den handel die als dan daer op sal werden gedreven sullen erkennen ende verobligeert zijn aen de selfde voor Reght van Convoy ende Veylgelt by forme van requonitie te geven ende betalen soo veel als gedaghte Compagnie bevought is, vermogens den Octroy ende de opgevolghde uwer Ho. Mo. Resolutie te heffen en te trecken van de Schepen ende Goederen gaende naer de plaetse alwaer den voorsz Roggeveen bevonden sal werden sijnen handel te hebben gestabileert, ende dat van daer wederomme in dese Landen komende ofte herwaerts gebracht werdende, ende dat hy Roggeveen met sijne voorsz Medestanders, mitsgaders alle de gene dien in dien gevalle op de voorsz Plaetse sullen komen te handelen daer en boven oock gehouden sullen wesen tot securiteyt van de opgemelte Compagnie te stellen suffisante Cautie dat sy met hare Schepen niet sullen bevaren ofte doen bevaren eenige Plaetse onder de eerste Classi begrepen, ende sulcx aen de sesde Compagnie privativelijck met seclusie van alle anderen gecaucedeert.

Des dat den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders van de voorsz eerste Conditie aen belangende de betalinge der requonitie voor de eerste reyse te weten in het uytgaen sullen vry en exempt zijn

 doch

doch in de wederom-reysen eenige Retouren hier oft daer ingehandelt mede brengende sy ghehouden sullen zijn daer van aen de voorsz Compagnie het reght van de inkomende requonitie, hier voren vermelt naer proportie te voldoen, welverstaende nochtans dat oock voor de eerste reyse de voor gementioneerde Cautij van de Plaetse onder de eerste Classi begrepen niet te behandelen sal moeten gestelt worden.

Dat wijders het Octroy in maniere als vooren by den voornoemden Roggeveen en sijne voorsz Medestanders van u Ho. Mo. te verkrijgen by henlieden in 't werck sal moeten gestelt werden, uyterlick ende ten langhsten binnen den tijt van achtien eerstkomende maenden te rekenen van den tijt af dato van de Concessie van dien, ofte dat anders ende by langer uytstel het effect van 't selfde Octroy t'haren reguarde sal komen te vervallen.

Welcke Conditie ende Voorwaerden wy met den voornoemden Roggeveen in deser voegen onder het believen ende approbatie van u Ho. Mo, zijnde eens geworden, soo willen wy u Ho. Mo. dienvolgende in aller ootmoedigheyt versoght hebben dat daer op in de Concessie van 't voorsz Octroy goedertieren en equitabel reguart magh werden genomen, en generalijck dat u Ho. Mo. soo wel in dese als in alle andere gelegentheden van diergelijcke natuere de meergemelte Compagnie by haer eens verkregen Rechten en Privilegien rigoreuslijck gelieven te maintineren, dat mede u Ho. Mo. niet gelieven toe te laten nochte gedogen dat de selfde daer inne directelijck ofte indirectelijck komen verkort te werden, zijnde wy by dese jegenwoordige occasie genootdruckt te werden omme sulcx met des te meerder yver en empressement aen u Ho. Mo. te remonstreren, nademael sekerlijck te verwaghten soude staen dat in cas soodanige Octroyen sonder de hier vooren gespecificeerde Conditie ende specialijck de betalinge van requonitie, als mede het stellen van de cautij wierde verleent het Principale Octroy van de meergemelte gedachte West-Indische Compagnie, daer door grootelijcks last soude komen te lijden ende dat meest alle Schepen die nu jegenwoordigh de selfde Compagnie met betalinghe van de voornoemde requonitie moeten erkennen sulcx souden ontgaen ende het gantsche distrikt van het voorsz Octroy naer haer welgevallen doorkruyssen en behandelen, onder pretext van sigh op soodanighe nieuwe Colonie te hebben aengegeven, 't welck als t'eenemael strijdende je-

gens

gens uwer Ho. Mo. goede en salitaire intentie. Wy dan oock willen hopen dat beleth en tegens gegaen sal werden. Waer mede Ho. Mo. Heeren. Onderstont uwer Ho Mo. onderdanige ende getrouwe Dienaren, de Bewinthebberen van de West-Indische Compagnie ter presidiale Kamer, ende was geteyckent J. V. Heuvel, ende Jeremias Noiret. Ter zijde stont, In Amsterdam den 16 December 1675.

Volght nu op al het voorsighe de Resolutie van haer Hoogh Mogende in de naervolgende terme ge-expresseert.

Extract uyt het Register der Resolutie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Sabbatthy 21 December 1675.

ONtfangen een Missive van de Bewinthebberen van de Geoctroyeerde West-Indische compagnie ter presidiale Kamer tot Amsterdam, geschreven aldaer den 16 deser, houdende tot voldoeninge en naerkominge van haer Ho. Mo. aenschrijven van den 23 der voorleden maent November, haer bericht op de Requeste aen haer Ho. Mo. overgegeven door Arent Roggeveen, tenderende omme te hebben Octroy voor hem ende sijne Medestanders om te mogen bevaren en negotieren eenige noch niet ondeckte Landen, gelegen aen en in de Zuytzee tusschen de Strate Magalanes en Nova Gunea. Waer op gedelibereert zijnde, hebben de Heeren Gedeputeerde van de Provintie van Hollandt en West-Vrieslandt, de Missive copyelijck overgenomen, om in den haren breeder gecommuniceert te werden. Accordeert met het voorsz Register, En was geteeckent H. Fagel.

Na dese genomen Resolutie / hebben wy alle de Stucken gelicht van 't Generalitepts Cantoor / en bestelt in handen van de Heer Raedts-Pensionaris Gasper Fagel / om 't selfde in de Staten van Hollandt en West-Vrieslandt nader te communiceren / 't welck gedvert

duert heeft tot September 1676. En na dat alles was geapprobeert / is 't selfde wederom gebracht ter Vergaderinghe van haer Ho. Mo. en daer op gedelibereert / als by de nevensgaende Resolutie blijckt.

Extract uyt het Register der Resolutie van de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Martis den 22 September 1676.

IS ter Vergaderingh nochmaels voortgebracht de Requeste van Arent Roggeveen den 20 November aen haer Ho. Mo. gepresenteert, versoeckende Octroy voor hem en sijne Medestanders, om te mogen bevaren en Negotieren op eenige noch niet ontdeckte Landen, gelegen aen en in de Zuydtzee, tusschen de Straet van Magalanes en Nova Gunea; missgaders het bericht by de Bewinthebberen van de West-Indische Compagnie deser Landen daer op gegeven, daer heen gaende dat hem 't voorsz Octroy onder eenige Conditie soude konnen werden geaccordeert. Waer op gedelibereert zijnde, Is goetgevonden ende verstaen, dat aen den voornoemden Roggeveen het voorsz versochte Octroy sal werden geaccordeert, gelijck 't selfde aen hem geaccordeert wert mitsdesen.

Behoudelijck dat by Roggeveen en sijne voorsz Medestanders in cas van ontdeckinge van eenige Kusten, Plaetsen ofte Eylanden, op sijne voorsz te doene Voyagie en binnen den omtreck van dien gelegen de voorsz Compagnie ter sake van den handel die als dan daer op sal werden gedreven, sullen erkennen en verobligeert zijn, aen de 't selfde voor recht van Convoy en Veyl-gelt by forme van requonitie te geven en betalen, soo veel als gedachte Compagnie bevougt is vermogens den Octroy en de opgevolghde haer Ho. Mo. Resolutie te heffen en te trecken van de Schepen en Goederen gaende naer de Plaetsen, alwaer den voornoemden Roggeveen bevonden sal worden sijnen handel te hebben gestabileert, als mede van die ghene die van daer wederom in dese Landen komen, ofte herwaerts gebracht wer-

werden, en dat hy Roggeveen met sijne voorsz Medestanders, mitsgaders alle die geene die in dien ghevalle op de voorsz Plaetse sullen komen te handelen daer en boven oock gehouden sullen weien tot securiteyt van de opgemelde Compagnie te stellen suffesante Cautie, dat sy met hare Schepen niet en sullen bevaren ofte doen bevaren eenige Plaetsen onder de eerste Classi van het Octroy van de gemelte West-Indische Compagnie begrepen, en sulcx aen de selfde Compagnie privativelijck met seclusi van alle andere gecaucedeert, des dat den voornoemden Roggeveen en sijne Medestanders voornoemt de voorsz eerste Conditie aen belangende de betalinge der recognitie voor de eerste reyse te weten in het uytgaen sullen vry en exempt zijn; Doch in de wederom reyse eenige retouren hier of daer ingehandelt mede brengende, sy gehouden sullen zijn daer van aen de voorsz Compagnie het recht van inkomende recognitie hier boven vermelt, na proportie te voldoen, wel verstaende nochtans dat oock voor die voorsz eerste reyse de voorgementioneerde Cautie van de Plaetse onder de eerste Classi begrepen, niet te behandelen, sal moeten gestelt werden; dat wijders het Octroy in manieren als vooren ten behoeve van den voornoemden Roggeveen en sijne voorsz Medestanders in krachte deses te depeschceren by hunlieden in 't werk sal moeten werden gestelt, uyterlijck en ten langhsten binnen den tijt van achtien eerstkomende maenden, te rekenen van huyden dato deses af, ofte dat anders by langer uytstel het effect van 't selfde Octroy t'haren reguarde sal komen te vervallen. Sullende Extract hier van gesonden werden aen de presidiale Kamer van meergemelte West-Indische Compagnie, tot der selver narichtinge, en om wijders 't sijnder tijt te dienen soo en daer het behoort. Ende was geteyckent J. van Gent, Onderstont, Accordeert met het voorsz Register, en was onderteyckent H. Fagel.

BE-

BERICHT

Van 't onbekende gedeelte des

WEERELDTS.

Lle Weereldt-beschrijvers hebben den Aertkloot verdeelt in 't midden tusschen beyde de Poolen in twee deelen / welcke Middelijn gemeen leyt met de Hemelsche Middelijn / genaemt Liny / Equinoctialis. Welcke 2 deelen werden genoemt 't eene benoorden en het ander bezuyden de Liny.

Sy hebben oock de Middelijn verdeelt in 360 gelijcke deelen / ofte graden / houdende yder graet 15 duydtse Mijlen; soo dat de ganschen Aertkloot in de Middelijn rontom begrijpt 5400 derselfde Mijlen.

Het eene Deel des Weerelts benoorden de Liny is meest bekent / soo oostwaert als westwaert / uytgenomen ontrent de Kusten van California tot aen Japan noortwaert / daer van is weynigh of niet bekent daer de Christen Weerelt kennis van heeft.

Het ander Deel des Weerelts bezuyden de Liny is veel bekent en veel onbekent / het bekende Deel van Africa tot aen Cabo de Bona Esparance oostwaert tot op 40 a 50 gr. zuyder breette / is meest bezeylt tot ontrent de lenghte van Japan en Nova Gunea / zijnde 't eynde der Limijten van de Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie.

Westwaert wederom langs America tot op 60 gr. bezuyden de Liny is meest bezeylt / maer van de Kuste van Chily en Peru gelegen in America westwaert ontrent 2000 Mijlen / en zuydtwaert van de voornoemde Liny ontrent 900 Mijlen / en noortwaert ontrent 300 Mijlen te rekenen van 20 graden benoorden tot 60 graden bezuyden is geen of weynigh kennis.

Hier

Hier kan tegen ingebracht werden/ dat
Fransois Draeck / in den Jare 1580 } door Magalanes.
Olivier van Noort/ in den Jare 1598 } door Magalanes.
Joris Spilbergen/ in den Jare 1614 } door Magalanes.
Willem Schouten / in den Jare 1616 }
Jaques Lheremijt / in den Jare 1623 } door la Maire.
Heyndrick Brouwer in den Jare 1643 }

Wy bekennen seer geern dat dese Doorluchtige Mannen in die groote onbekende Zee hebben geweest/ maer hoedanigh? die haer Dagh-registers ofte Journalen wel doorleest/ sal bevinden dat
Fransois Draeck.
Olivier van Noort.
Joris Spilbergen.
Jaques Lheremijt.

Dese hebben alle vier al eene wegh gepasseert / namentlijck/ langhs de Kuste van Chily en Peru/ meest altijt het Landt in 't gesicht of een Mijl 20 a 30 buyten de Kust tot aen Pannama en Kusta Rijcka door 't passerende tot aen Aquapulco en Calijfornia leggende op 20 graden benoorden de Liny/ en zijn van daer door 't gepasseert naer Gyliloo.

't Staet oock aen te mercken dat de Spaensche Gallioenen varende Jaerlijcx van Aquapulco naer de Manilha welcke Schepen alle eene wech passeren/ en volgen hare passaet-winden gelijck de Oost-Indische Schepen jaerlijcx varende van de Kaep Bona Esparance naer India, en wederom van de Straet Sunda naer de Cabo voornoemt/ daer soo menigh hondert Schepen heen en weder zijn gevaren/ en hebben nu over een Jaer 5 a 6 noch 2 Eylanden (ontrent ruym 100 Mijlen gelegen zuydt-oost van Cabo de Bona Esparance) gevonden / genaemt Marzeveen en Dina, 't welck ons genoegh voldoet om te bewijsen dat soodanige Schepen haer passado volgen.

Wat Heyndrick Brouwer belanght/ die is niet verder geweest als aen de Kust van Chily tot op de zuyder breete van 40 graden/ en is van daer wederom na Brazyl gekeert.

Wat Willem Schouten belanght/ die heeft een nieuwe passaet doorgesneen door de groote onbekende Zuydt-zee op de zuyder breete van 15 graden/ in welcke Passagien hy heeft gevonden verscheyde Eylanden/ als 't Honden-Eylant/ leggende by gissingh 925 Mijlen

van de Kuste van Peru, en omtrent 1000 mijlen van de voornoemde Kust vonden 't Eylandt sonder grondt / vernamen aldaer geen holle Dieningh uyt den Zuyden gelijck sy gheduyrigh gehadt hadden / waer door sy vermoeden dat Terre Australis Zuydtwaert van haer lagh.

Naer dat sy 't water en 't Vliegen Eylandt waren gepasseert / by gissingh 1500 mijlen van de Kuste van Peru, vernamen sy wederom holle Dieningh uyt den zuyden.

Sy alsoo voort zeylende tot het Cocus Eylandt / alwaer sy veel ververschingh vonden / als mede 't Verraders Eylandt / die haer Schip meenden af te loopen / maer veranderde van resolutie / soo dra sy een schoot drie of vier gedaen hadden / passerende alsoo Hoopen-Eylandt / 1600 mijlen van de meer-gemelde Kuste van Peru, komende aen Hoorens-Eylandt / alwaer haer groote eer bewesen wiert en oock veel ververschingh bequamen / zijnde doe omtrent 1660 mijlen van Peru, op 1750 mijlen van de voornoemde Kust / vonden wederom slecht water / en komen aen groene Eylanden / passeren St. Johans Eylandt / bevinden haer 1840 mijlen van de voornoemde Kuste van Peru; En alsoo voort zeylende komende langhs Nova Gunea naer Oost-Indien / waer mede haer reyse ons niet meer dienstigh is.

Wy hebben dan in 't korte getoont de gelegentheydt van de groote onbekende Zuytzee / als mede hoe verre die bekent is. Soo dat de Christen Weereldt geen andere kennis heeft van dat onbekende gedeelte als hier is aengewesen.

Dat nu yemandt vraeghde wat profijt aldaer te doen valt.

Wy souden in eenen asem antwoorden / datter geen bekent voordeel van daen te halen is.

Soo dat alles wat op soo een Voyagie te doen is / niet anders en moet geschieden dan de Reyse van Christoffel Colomnia geschiede / op hope van wat goets; want wy noch niemant konnen een stuyver versekeringe doen / hoe wel daer occasi genoegh is om de Reys goet te maken sonder daer meer reden van te geven.

Soo wy nu 't geene geseght is / wel observeren / sullen bevinden dat dese zee is bevaren op 20 gr. noorder breedten / en 15 graden zuyder breedten / zijnde een riem des weereldt van 35 graden / ofte wel 500 duytsche mijlen / de Liny Equinoctiael in 't midden / en dat wel 120 graden in Longytudo, zijnde 1800 mijlen lenghte / en van

noch

noch van de 15 graden zuyder breedte tot den Tropii Capri Cornus, zijnde noch een riem van 130 mijlen van de selfde lenghte/ alles binnen den Tropii, uytgenomen noch 't gene men Zuydtwaert tot 30 a 40 a 50 a 60 graden soude konnen bekruyssen. Wie is'er nu die seggen kan dat sulck een gedeelte des wereldts t'eenemael water is/ daer ter contrary meest alle Wereldt-kundighe oordeelen dat aldaer veel Landen van goede conqueste sullen ontdeckt worden.

Stelt dan dat aldaer Landen tusschen den Tropii oft buyten den selfden wierden ontdeckt.

Worden niet (alle fijne Speceryen/ Medecinale Wortelen en Kruyden/ allerhande Coleuren van Verwen en Kostelijck Hout/ Gomme/ Elpen-been/ Zijde/ en rare Stoffen/ Wierooch/ Myneralen grof en fijn) binnen den Tropii gevonden/ daer alhier in de Zuydtzee van de gantsche Circumferenty der Tropyc een derde part is/ zijnde 120 graden Longytudo. Voorwaer een sake waerdigh in achtinge te nemen.

Wie kan oock seggen wat voor honderterley dingen by ons onbekent/ daer konnen voorvallen om profijt te doen/ en Zuydtwaert van kostelijck Bever en onwaerdeerlijck Want gevonden worden. Soo dat veele 't selfde willen vergelijcken by een Caep-reyse/ daer het op het hondertste part geen gemeenschap mede heeft. Wel is waer/ men soude konnen een kous doen /om soo te spreken; maer byaldien Godt het selfde geliefde te zegenen met een goede Prijs/ soo is deselfde niet voor eens / maer voor altijdt; soo dat hondert gulden kan worden duysent gulden/ en door tijdt thien en meer duysent guldens. Soo dat wel een kleen verlies magh geavontuert werden tegen een groote winst.

Waer over wy noch eenmael seggen / om niemandt te abuseren/ Dat op soo een Voyagie kan voorvallen/

Geen Voordeel/
Kleen Voordeel/
Middelbaer Voordeel/
Groot Voordeel/
Ongemeen groot Voordeel.

Hier wort noch tegen ingebracht van veel swaerhoofdige/ dat soo'n Reyse veel onheylen onderworpen is; Als tweespalt met het volck/ als mede veel Sieckte en scheurbuyck; andere wederom/ gebreck van verversingh en water. Het schijnt in 't korte/ dat die luyden

wel

wel Diamanten souden willen op rapen / maer niet delven / ofte Paerlen willen snoeren / maer niet na duycken. Die het Journael van Willem Schouten doorleest / sal bevinden dat op sijn geheele Reyse niet meer als twee man gestorven zijn / en was in de 60 man sterck.

Sy brengen tot exempel / de moeyelijcke Voyagie van Spilbergen / en Olivier van Noordt / als mede Sybolt de Waert / die de dangereuse Straet van Magalanes hebben gepasseert / en dickwils by na twee Jaren besigh waren aleer sy daer door quamen / 't welck al over 60 jaren verworpen is / terwijl men op 60 graden bezuyden buyten landt en al kan passeren / sonder ongemack / als Brouwer heeft gedaen in den Jare 1643. en dat noch in 't eynde van de maent van Maert / daer 't selfde in January of Februarv behoorde te geschieden op 't langste.

Daer moet oock verstaen worden dat Spilbergen ende Olivier van Noort veel volck hebben gevoert / om haer vyandt afbreuck te doen / 't welck de oorsaeck is op lange Reysen het Water en Victualie te verminderen.

Wy ter contrary / hebben weynigh volck van nooden / en ruyme Schepen / van alles wel versien van eten en drincken / soo dat de Reyse tot de Strate la Maire, niet anders is als een Reyse van hier tot aen Cabo bona Esprance.

Wat swarighevt is hier te verwachten wanneer wy nu gekomen zijn in Mare Pax Cificum of vredighe Zee / sullen over al onse rendevous hebben na gelegenheyt van we'er en windt / behalven noch alle de Landen die ontdeckt sullen werden. Ja het soude konnen voorvallen dat in de Zuydt-zee geen Kruys-reys langer als 2 a 3 of 4 weecken soude van nooden zijn.

Wy dan van Water / Vlees en Speck / Broot / en Wijn / als Brande-en Spaensche Wijn wel versien zijnde / konnen geen of weynigh swarigheyt te gemoet sien. Oock weten wy wel dat het soo effen niet gaen en sal / dan of wy over een Italiaensche Vloer gingen / en troosten ons by de geene die Roosen soeckt te plucken / dat hy hem voor de doornen moet mijden / als mede by de geene die de Honighraten rooft / moet het straelen der Byen af wachten. Soo dat degene / die over al de Weerelt besoecken in 't hoeckjen van den Haert ende al berispen 't gheen teghen haer humeur streckt.

Wy

Wy sullen ons gewilligh van haer laten condemneren / en laten niet na yder een wel te doen.

Wy recommanderen dan alle Heeren / Koopluyden / Winckeliers en alle Lief-hebbers die haer Penningen genegen zijn te heerideren / dat een ygelijck doch liberael komt in te teeckenen / elck na zijn vermogen / om alles sonder beletsel wel te konnen betalen / om door soodanigh een middel een goede Compagnie op te rechten / daer 't Landt door mocht komen te floreren / en alle Ingesetenen wel te varen. Waer toe wy hoopen dat yder zijn best sal doen / en wy en sullen niet na laten ons divoor aen te wenden / om 't selfde te brengen tot een begin / en door de tijt tot een goet eynde.

Volgen de Articulen waer naer hem een yder, die inteeckent, sal hebben te reguleren.

I.

Alle de gene die ingeteeckent hebben sullen moeten betalen ⅓ part van de ingeteeckende somma voor Ultima Februarij 1677. het tweede derde part / sal moeten betaelt worden voor Ultimo July des selfden Jaers / en het laetste derde part Ultimo July 1678.

II.

Alle de gene die vier duysent gulden intekenen / sullen soo menigen Directeur verkiesen als sy vier en twintigh duysent gulden uytmaken / welcken verkiesen altijt onder die Classy sal blijven.

III.

Alle den genen die dry duysent gulden intekenen / sullen soo menige Directeur uyt haer verkiesen als sy dertigh duysent gulden uytmaken / welcke verkiesingh altijt onder hare Classy sal blijven.

 Alle

IV.

Alle de gene die twee duysent gulden in teeckenen/ sullen soo menige Directeur uyt haer verkiesen als sy ses-en-dertigh duysent gulden uyt maken/ welcke verkiesingh altijt onder haer Classy sal blijven.

V.

Alle de gene die twee hondert ponden vlaems inteeckenen/ sullen so menige Directeur uyt haer verkiesen als sy veertigh duysent gulden uyt maken/ welcke verkiesingh altijt onder haer Classi sal blijven.

VI.

Alle de gene die hondert ponden vlaems inteeckent/ sullen soo menige Directeur uyt haer verkiesen als sy vijf en veertigh duysent gulden uyt maken/ welcke verkiesingh altijt onder haer Classi sal blijven.

VII.

Soo het quam te gebeuren dat yemandt voor hem selven ofte met anderen onder hem quam in te teeckenen een summa van twintigh duysent gulden/ die sal sonder verkiesingh Directeur wesen en sal altijt uyt dien hoofden een ander Directeur by afsijdigheydt mogen opstaen.

VIII.

Alle de gene die 500 ofte 400 of 300 of 150 gulden quamen in te teecken/ sullen geen Directeur uyt haer verkiesen/ of ten ware dat haer summa in eene Stadt uyt maeckten een Capitael van tsestigh duysent gulden/ soo sal uyt haer een Directeur verkoren werden/ welcke verkiesingh altijt onder haer Classi sal blijven.

IX.

Yder Classi sal oock soo veel Hooftmannen mogen verkiesen als sy Directeuren zijn / of liever dobbelt getal in volens presentie (niet in alle maer eenige uyt haer als 2 a 3 te committeren) de reeckeninge sullen geschieden / soo van de Equipagie als anders / als mede sal altijdt in de Generale Vergaderinghe een uyt de Hooftmannen gecommitteert werden/ om aldaer Sessie te mogen nemen/ die nefsens de Heeren Directeuren in alle voorvallen mede een stem sal hebben en op sijn toer presideren/ midts toonende sijn Commissie.

Yder

X.

Yder Stadt sal soo veel Directeuren verkiesen als sy Capitalen uytmaken/ volgens de voorverhaelde ordre in yder Classi begrepen. Sullen oock na proportie Equiperen soodanige Schepen als by de Generale Vergaderingh der Heeren Directeuren sal werden geordonneert.

XI.

Soo eenighe Stede een somme gelts uyt maeckten van dertigh duysent gulden / ende gheen bequaemheydt en hadde om te konnen Equiperen / sullen hare penningen mogen brengen aen soodanighe Zee-plaetsen als 't haer gelieven sal. Oock sal yder Stadt voor de dertigh duysent gulden een Directeur moghen stellen tot veertigh duysent gulden toe / niet meer als eene Directeur / maer vyftigh duysent gulden zijnde / sullen twee Directeuren moghen verkooren werden.

XII.

De Generale Vergadering sal gehouden werden ter plaetse daer de grootste inteeckeningh sal werden gedaen ; ofte by aldien het quam te gebeuren dat twee Steden nae by malkanderen quamen met de ingeteekende somme/ sal daer over by de Heeren Directeuren beraemt werden naer proportie de tijt te verdeelen om de Generale Vergaderingh te houden. En of hier over eenige disordre quam te vallen van niet eens gesint te werden / sullen de Hooftmannen geroepen worden tot een seecker getal / by de Directeuren / geordonneert om het accoort te treffen.

XIII.

Soo het quam te gebeuren dat eene Stadt een Schip of twee of meerder quam te Equiperen / sullen de Directeuren ter selfder plaetsen de Schepen van alles versorgen / maer de Officieren sullen by de Generale Vergaderingh aengenomen worden voor de eerste mael/ oock sullen alle Retouren die overgesonden mochten werden/ aen de Generale Vergader-plaets gedestineert werden/ tot dat de Heeren Directeuren daer andere ordre in stellen / soo van 't arriveren der Retouren als van de Equipagie / en 't vergeven der Officien.

XIV.

Alle Directeuren sullen gehouden zijn hare Administratie waer te nemen/ om de Schepen te Equiperen yder in 't gene hy gevoeght

is/

is/ sonder eenigh Salaris daer voor te genieten. Oock sal de Kas en Boecken by haer gehouden werden voor de eerste Equipagie. Sullen oock tot haer dienst moghen stellen een Equipagie-meester om de Schepen onder syn Wandt/ ende by syn Last te brenghen. Sullen oock de Directeuren ter Plaetse haerder Residentie een dienaer of twee mogen houden/ beneffens oock een Klerck of twee soo 't noodigh is/ om alle 't gene dienstigh is te Copyeren/ die alles onder behoorlijck Loon voor die Equipagie sullen betaelt werden.

XVI.

Wanneer eenige Retouren thuys komen/ sullen de Heeren Directeuren/ beneffens twee Gecommitteerde uyt de Hooftmannen/ (die beneffens de Heeren Directeuren/ in gelijcke qualiteyt sullen zijn) de Carga alomme bekent maken met Placcaten/ om alsoo alle Participanten contentement te doen. Oock sal in 't lossen van de Schepen een van de Heeren Directeuren/ of een van de Gecommitteerde uyt de Hooftmannen present zijn/ om op alles goet reguard te nemen.

Oock sullen alle Goederen met de stocke aen de meest-biedende verkocht werden/ van welcke Penningen de Heeren Directeurs voor haer provisie sullen genieten 5 per cento; Ende by aldien het selfde te weynigh ofte te veel wierde bevonden/ sullen de Hooftmannen met de Heeren Directeuren 't selfde mogen vermeerderen of verminderen na gelegentheydt des tijdts/ 't zy op Jaerlijcks Tractement of anders.

XVI.

By aldien den last der Heeren Directeuren te swaer quam te vallen/ sullen uyt de Hooft-mannen soo veel Directeuren verkoozen werden als van nooden sullen zijn/ wel verstaende yder in zijn Classi/ welcke verkiesingh sal gedaen worden door de Participanten tot een getal/ gelijck met de Directeuren welcke Kiesers sullen zijn/ om beneffens de Directeuren uyt die Classi een of meer Directeuren uyt de Hooft-mannen te maecken. Maer soo het quam te gebeuren dat eenige Classi niet meer als eene Hooft-man en hadde/ die sal sonder verkiesingh opgaen tot Directeur en sullen de Participanten wederom vermogen een ander Hooft-man uyt haer Classi te verkiesen/ en alsoo andere Classie naer advenant.

Rie-

XVII.

Niemant van de Leverenciers sullen de Heeren Directeuren over eenige betalinge mogen aenspreecken / anders als ter gesetter plaetse / en sullen oock gehouden zijn beleefdelijck haer betalinge te versoecken en ordre afwachten.

XVIII.

Alle de gene die ingeteeckent hebben / sullen hare Penningen betalen volgens het eerste Artijckel ter plaetse daer de Heeren Directeuren verordonneren sullen / 't sy in Cassa of in Bancko / yder in sijn Stadt; en by aldien ymandt $\frac{1}{3}$ ofte $\frac{2}{3}$ hadde betaeld: en met het restant in gebreecken bleeft / sullen de Heeren Directeuren 't selfde publijck mogen verkoopen naer behoorlijcke waerschouwingh / 't gene het meerder komt te gelden als de resterende Penningen / sal den Debiteur goetgedaen werden en minder geldende sal hy voor de rest een Debiteur blijven.

XIX.

Sullen de Heeren Directeuren gehouden zijn / na het vertreck der schepen / alle schulden te voldoen binnen een maent of twee onbegrepen / naer dat de Penningen in voorraet zijn. En naer de betalinge aen dry Gecommitteerde uyt de Hooftmannen rekeningh doen / wat het selfde soo van Equipagie als Cargasoenen heeft gekost / oock wat Penninghen noch in voorraedt zijn / als mede wat Penningen noch van de laetste Pay ontfangen moeten werden / die na 't verval des tijts moeten in Cassa komen / op dat wanneer eenige Schepen t'huys komen geldt by de handt magh zijn om de Maent-gelden te betalen.

XX.

De Heeren Directeuren sullen gehouden zijn te betalen voor alle gedane onkosten, van het twee-jarigh besollisisteren over het Octroy / als mede over alle vordere noch te doene moeyte van de Penningen te doen in teeckenen op seeckere Polisse / by ons behoorlijck geteeckent / voor provisie anderhalf per cento / waer uyt wy alle Makelaers voor hare Polisse in 't particulier sullen voldoen / soodanigh als wy by haer sullen accorderen / waer voor een yder sijn beste divoor sal in 't werck-stellen om de teeckeningh te vorderen.

Appendix.

Nadien mijn is voorgekomen van eenige Heeren/ die niet geern wilden tekenen op dees of gene Polus om sijn naem niet bloot te stellen voor al de Werelt ; soo geven wy alle Heeren en Kooplieden een vrye toegangh/ om met een besloten Billjet van forme als een Wissel Brief van ordinaer Pampier/ om behoorlijck (in een Boeck daer toe verordonneert) ingeplackt te worden/ ons te mogen toe senden/ inhoudende soodanigen somme als yder een genegen is te hasarderen/ midts daer in verhalinge te doen in wat Stadt of Straet yder residerende is/ om een yder ter bequamer tijt te dagh vaerden ter plaetse daer hy noodigh sal zijn/ soo tot het verkiesen der Directeuren als andere voorvallen.

Ordre waer naer yder die een Polus heeft, hem moet reguleren.

Alle de gene die een Polus hebben/ behoorlijck van ons onderteeckent/ sullen gehouden wesen alle Weecke te advijseren ofte rapport te doen wie in die Weeck op haer Polus hebben geteeckent/ als mede de som en waer die woonen/ op dat sy behoorlijck konnen geboucht worden/ en rekeningh konnen maecken om de teeckeningh te doen schorten/ en de verkiesingh der Directeuren te vorderen.

Nadien op soo een Voyagie geen ordinare Equipage van Victaelie kan gedaen worden/ maer extraordinaer/ hebben soo veel wy oordeelen best te zijn/ een ordre van de Victaelie hier by ghevoeght.

Ordre

Ordre over de Victaelie.

Yder man 9 ℔ vleesch ter maent / dat is in 12 maenden 108 ℔. yder ℔ met zout en tonne tot 5 stuyvers / komt	£ 4 - 10 - 0
Yder man vier en een half ℔ speck ter maent dat is in 12 maenden 54 ℔ / yder ℔ met zout en tonne 6 stuyvers / komt	£ 2 - 14 - 0
Yder man 20 ℔ broodt ter maent / dat is in 12 maenden 240 ℔ / a 8 guld. 't hondert / komt	£ 3 - 4 - 0
Yder man 10 ℔ gort ter maent / is in 12 maenden 120 ℔ / tot 1 stuyver het ℔.	£ 1 - 0 - 0
Yder man 10 ℔ Erten ter maent / is in 12 maenden 120 ℔ / bedragen een sack / komt	£ 0 - 17 - 0
Yder man 8 ℔ stockvis ter maent / is in 12 maenden 96 ℔ / komt	£ 1 - 0 - 0
Yder man een stoop en een half Brandewijn ter maent / is in 12 maenden 18 stoop / komt met de fustagie 25 stuyvers de stoop.	£ 13 - 15 - 0
Yder man een stoop Spaensche wijn ter maent is in 12 maenden 12 stoop met de fustagie 20 stuyvers.	£ 2 - 0 - 0
Yder man een stoop Fransche Wijn ter maent is in 12 maenden 12 stoop met de fustage 10 stuyvers / komt	£ 1 - 0 - 0
Yder man 8 stoop Azijn in 't jaer a 8 stuyvers komt	£ 0 - 11 - 0
Yder man een Orhooft Bier	£ 1 - 0 - 0
Yder man een halve stoop Oly ter maent / is in 12 maenden 6 stoop met fustage / yder stoop 24 stuyvers.	£ 1 - 4 - 0
Yder man drie Kasen in 't jaer / tot vijf schell. het stuck / komt	£ 0 - 15 - 0
Yder man in 12 maenden voor water fustagie	£ 1 - 10 - 0
Somma	£ 25 - 0 - 0

Nota.

Nota. De Stockvis en Erten zijn niet meer als voor 12 maenden/ daerom sal men daer naer tweemael daeghs Gort schaffen/ waer toe yder Bacx Volck een kanne Franse Wijn daeghs sal hebben tot schaffen van de Gort/ over welcke reden wy een stoop Franse Wijn daeghs stellen.

Soo dat het schaffen van Victaelie voor malkander sal bedragen voor yder man jaerlijcx .	ƒ 24 - 0 - 0
Dat is yder man ter maent van Victaelie	ƒ 2 - 0 - 0
Yder man voor maentgelde groot of kleene Officieren en Matroosen ter maent —	ƒ 3 - 0 - 0
Komt yder Hooft ter maent	ƒ 5 - 0 - 0

Merckt

Wy hebben dan bewesen. dat yder man sal kosten soo van maendtgelde/ victaelie als vaetwerck/ ter maent	ƒ 5 - 0 - 0
Dat is in 12 maenden yder man	ƒ 60 - 0 - 0
Dat is in 12 maenden 100 koppen	ƒ 6000 - 0 - 0
Dat is in 28 maenden 100 koppen	ƒ 14000 - 0 - 0

Ordre van de Setters van de Schepen op de eerste geringhste manier tot soo een Voyagie.

Command. fleupt 90 voet 10 stucken/ 30 koppen/ een dobbelde Boot gesloept om op te setten te mannen met 6 man/ 2 stucken.	ƒ 4000 - 0 - 0
Vijs-Commandeur 80 voet 8 stucken/ 26 koppen/ een dub. boot 6 man/ twee stuckjes by hem te mannen	ƒ 3500 - 0 - 0
Vijf Maesse Haring-schepen/ yder 4 stucken en 12 koppen/ komen 60 koppen.	ƒ 10000 - 0 - 0
116 koppen 38 stucken.	

De

De 116 koppen sullen beloopen van maendtgelden en Victaelie de somme	£	16240 - 0 - 0
Contante in alles	£	1500 - 0 - 0
Cargasoen	£	1760 - 0 - 0
Somma	£	42000 - 0 - 0

Soo dat de bovenstaende seven Schepen van alles versien/ met drie stercke nieuwe zeylen / dubbelde Sloepe en Boots / dubbelde Anckers en Touwen/ versien van Ammonitie van Oorlogh/ alles wel verdubbelt met Contante en Cargasoen / komen in alles te monteren met maentgelden en victaelie een somme van twee en een halve tonne Goudts.

Ordre van de Serter van de Schepen dienstigh tot soo een Voyagie, op de tweede geringhste maniere.

Commandeur 100 voet/ 16 stucken/ 44 koppen	£	6600 - 0 - 0
Vijs-Commandeur 90 voet/ 12 stucken/ 38 koppen	£	5000 - 0 - 0
Fleupt 85 voet/ 8 stucken/ 30 koppen	£	4000 - 0 - 0
Fleupt 80 voet/ 6 stucken/ 26 koppen	£	3600 - 0 - 0
Boot 75 voet/ 6 stucken/ 20 koppen	£	3000 - 0 - 0
Boot 70 voet/ vier stucken/ 16 koppen	£	2500 - 0 - 0
Snauw 64 voet/ 4 stucken/ 12 koppen	£	1803 - 0 - 0
	£	26500 - 0 - 0

56 stucken 156 koppen.

Volgens de voorgaende calculatie / sullen 156 koppen bedragen aen maentgelden en victaelie voor 28 maenden / de somme van	£	21360 - 0 - 0

 De

De boven staende seven schepen alles versien met dzie stel nieuwe zeylen/ dubbelde sloepe en boots tegen verlies/ dubbelde anckers en touwen/ wel versien van Ammonitie van Oorlogh/ met noch twee dubbelde boots om op te setten/ alles wel ter degen verdubbelt/ sullen bedragen	£	26500	0	0
Aen Contante in alle Schepen	£	3000	0	0
Aen Cargasoen in alle Schepen	£	15806	13	4
Somma	£	66066	13	4

Wy hebben getoont dat de seven Schepen sullen komen te monteren/ soo van Schepen/ Maentgelden/ als Victaelie en Cargasoenen/ een somme van vier tonnen Gouts.

Waer mede de voorgenoemde Zee genoeghsaem kan bekruyst werden om alles te ondecken; en by aldien de Kasse niet ruym mer quam te vallen/ soude 't selfde daer by laten berusten.

Maer by aldien de Inteeckeningh quam te monteren een somme van ses tonnen Goudts/ soude de Equipagie ordonneren als volgt

Den Admirael een Schip van Serter 115 voet/ 20 stucken/ 68 koppen/ noch een Snauw gesloot langh 65 voet/ sal den Admirael mannen op sijn tijdt/ met 14 koppen/ en 4 stucken/ twee Boots en twee Sloepen/ dubbelde Anckers en Touwen met 3 stel nieuwe zeylen/ met Ammonitie wel versien/ sal kosten	£	8000	0	0
Vijs-Admirael een Schip van Serter 105 voet/ 16 stucken 58 koppen en een Snauw van 60 voet/ die hy sal mannen met 12 koppen/ en vier stucken/ alles naer advenant/ als boven.	£	7000	0	0
Somma	£	15000	0	0

Den Commandeur 95 voet/ 14 stucken/ 50 koppen / een Snauw gesloept van 55 voet die hy sal mannen met 10 koppen en 4 stucken / alles naer advenant als vooren.	ƒ	5500 - 0 - 0
Vier Fleupten yder 80 voet langh gemonteert met 8 stucken 26 koppen / yder een dubbelde West-Indische Boot gesloept/ die elck sal mannen met 6 koppen en twee stuckjes/ alles naer advenant als vooren sullen kosten	ƒ	14000 - 0 - 0
280 koppen/ 82 stucken. Somma	ƒ	34500 - 0 - 0
280 Koppen monteren van maentgelden en victaelie/ volgens onse voorgaende stellinge in 12 maenden een somma	ƒ	39200 - 0 - 0
Aen Contante in alle Schepen	ƒ	4000 - 0 - 0
Aen Cargasoen in alle Schepen	ƒ	22300 - 0 - 0
Somma	ƒ	100000 - 0 - 0

Zynde ses tonnen Gouds.

Wy

Wy hebben geseght dat wy sullen reden geven, waerom wy dese Equipagie beter extimeren dan de andere. 't Is sulcks,

In de ruymte zijnde van de onbekende Zee / 't ontrent de Liny of benoorden of bezuyden de selfde / is 't ordinair altijt mooy we'er / is daerom van oudts oock genaemt Mare Pacyficum of Vredighe Zee / als dan kan yder Schip by hem hebben een Snauw of dubbelde Boot. Stelt nu yder Schip van den anderen verscheyde 30 mijl / die konnen met haer seven Schepen 200 mijlen de Zee afkruyssen / en 't gene tusschen beyde somtijts mocht voorby geloopen werden / konnen de kleyne Vaertuygen dagelijcx buyten 't gesicht van de groote Schepen ontdecken / en 's avondts wederom by de wercken wesen / al na we'er en windt sulcks toelaet volgens sijn instructi. De selfde Vaertuyghen konnen yder oock dienen voor Advijs-Jachten / om soo dra de eene wat ontdeckt heeft / terstont den Admirael / of Vijs-Admirael of Commandeur / waer onder hy bescheyden is / daer van kondtschap te doen geven / ofte om op de gestelde Rendevous-plaets hem te verboegen naer inhoudt sijner orordre ofte Seyn-brieven.

Op dese wijse konnen niet alleen seven / maer veertien Schepen kruysen.

En een kleen Schip kan soo wel de Zee besichtigen als een groot / maer de groote zijn noodigh om de kleene over te voeren.

Waer mede wy een eynde maecken van desen Voorlooper / ende willen verhopen dat ons geen Liefhebbers sullen manqueren tot soo een Voyagie / op dat wy occasi mogen vinden om alles op sijn tijdt mondelingh nader te demonstreren.

Waer mede wy blijven

U E. aller toegenegen Dienaer

A. Roggeveen.